

วิชาการณ์หนังสือ

ร.ศ. นันทา โชคิกะพุกกะ ประวัตศึกษาศาสตร์รุสเซีย
หนังสือเล่มของภาค
วิชาประวัตศึกษาศาสตร์ มศว.
ประธานมติ วันดับ ๑๐
๔๒๓ หน้า ๖๕ บาท

อาจารย์ล่าไห้ว่างงานคำราส่วนใหญ่เกี่ยวกับประวัติศึกษาศาสตร์รุสที่อาจารย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิความมหาวิทยาลัยต่างๆ เขียนขึ้นเป็นเรื่องราวนานทั่วไปที่มีเนื้อหากว้างๆ และงานคำราที่เจาะลึกให้รายละเอียดของเหตุการณ์ในประวัติศึกษาศาสตร์แต่ละยุคแต่ละสมัย หรือเรื่องราวเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่นประเทศหนึ่งประเทศใดโดยเฉพาะมีอยู่น้อยชั้น ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพียงการศึกษาประวัติศึกษาศาสตร์รุสเป็นเฉพาะเรื่อง เฉพาะประเทศเป็นเรื่องราวที่ห่างไกล และไม่เป็นที่สนใจกันมากนักในหมู่อาจารย์และนักศึกษารวมถึงการศึกษา กันกวนเหตุการณ์เฉพาะเรื่องขาดแคลนผู้รู้หรือผู้สนใจอย่างจริงจัง พัฒนาการการศึกษาประวัติศึกษาศาสตร์รุส ตามมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่มีลักษณะหยุดนิ่ง การขาดแคลนเอกสารรัมภูมิใหม่ๆ ทางวิชาการลดลงความ ชี้แจงนักศึกษาของอาจารย์ผู้เคยศึกษาหรืออบรมทางประวัติศึกษาศาสตร์รุสมีผลให้งานวิชาการ หรือ คำราประวัติศึกษาศาสตร์รุสมีลักษณะจำบัดจุล ต้องในคุณภาพเป็นส่วนใหญ่ ปรากฏการณ์กังกล่าวจะสะท้อน ภาพที่น่าสนใจอีกแห่งมุ่งหนึ่งของสภาพความล้าหลัง ทางการเรียนการสอน และการศึกษาค้นคว้าประวัติศึกษาศาสตร์รุสในระบบการศึกษาไทย

ในสภาวะล้าหลัง ระบุกันทางการศึกษาประวัติศึกษาศาสตร์รุสปัจจุบัน งานเขียนที่เกี่ยวข้องกับประวัติศึกษาศาสตร์รุสเป็นเฉพาะเรื่องซึ่งมักเป็นผลงานของนักวิจัย นักศึกษา หรืออาจารย์ที่มีความสามารถเพิ่มเติมเนื่อหา

ศาสตร์ บุคคลภายนอก มากกว่าจะมาจากอาจารย์ผู้สอนเกี่ยวกับยุโรปโดยตรง แต่กระนั้นก็มีงานดำเนินการที่เป็นผลงานของอาจารย์ผู้สอนประวัติศาสตร์ ของ ประวัติศึกษาศาสตร์รุสเซีย ร.ศ. นันทา โชคิกะพุกกะ เป็นหนึ่งในจำนวนน้อยชั้นกันล่า แต่หากเปรียบเทียบกับหนังสือเกี่ยวกับรุสเซียประเภทเดียวกันไม่ว่าจะเป็นผลงานของ น. ชญาณกุม นรนิพิ เศรษฐบุตร ประทุมพร วัชรเดชยิร หรือจากงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยรามคำแหง หนังสือยังไม่อ้าดีใจได้ว่ามีคุณภาพที่ดีพอ ส่วนหนึ่งเป็นเพียงหนังสือมีลักษณะ เป็นเอกสารประกอบการสอนมากกว่าจะเป็นคำราเรียน ทั้งการเลือกสรรข้อมูลประกอบการเขียนมีลักษณะ หมายและถ้อยคุณค่า โดยเฉพาะในส่วนการเลือกใช้ เอกสารจากวารสารต่างๆ ผู้เขียนขาดความประณีตในการเสนอ เป็นทันท่วงที่ในภาคสามที่เกี่ยวกับรุสเซียโลกภายนอก หลายตอนหลังจากที่อธิบายความสัมพันธ์ ระหว่างรุสเซียกับยุโรปทั่วโลก นับจากการให้อ่าน ในปี ๑๙๗๗ จนถึงช่วงทศวรรษ ๑๙๕๐- ๑๙๖๐ ทันทีที่ควรจะ ๑๙๖๐ แล้วผู้เขียนจะบันเรื่องราวดังตัวอย่าง นำเสนอเหตุการณ์ร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหามาเขียน ประกอบเล็กๆ น้อยๆ และส่วนที่เก็บความแปลงหรือ เก็บประกอบดังกล่าวไม่มีส่วนให้ความกระจังแต่ อ่อนโยน กับผู้อ่านทั้งแบบขาดความเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่นำเสนอน

หากพิจารณาหนังสือในฐานะ “ประกอบการสอน วิชาประวัติศึกษาศาสตร์ ๔๔๔ หรือประวัติความเป็นมาของ รุสเซียบ้านนั้น ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย (มศว)” หนังสือประสบความสำเร็จมากที่มีรายได้ เพราะอย่างน้อยสุ่มอาจารย์ผู้สอนมีโอกาสเพิ่มเติมเนื้อหา

ผลให้ Orrata อิنجิเนียร์รายละเอียดทั่วๆ ที่นักศึกษาเกิดคุ้มครองหรือไม่เข้าใจแจ่มชัด แต่สำหรับผู้สนใจทั่วไปแม้จะได้ภาพเรื่องราวของรัสเซียอย่างสั้นเชิงถึ่งแต่ต้นนับจากสมัยพระเจ้าปีเตอร์มหาราชจนถึงช่วงทศวรรษ ๑๙๖๐ หนังสืออาจให้ประโยชน์ไม่น่ากัน กด้วยวิธีการเสนอที่ไม่เป็นระบบระเบียบ การขาดจุดท่องเที่ยงของเหตุการณ์ในแต่ละช่วง แต่ละยุคหน้า ตลอดทั้งการเปลี่ยนรัฐในรูปแบบการเขียนนับจากบทแรกถึงบทสุดท้ายทำให้หนังสือนี้เป็น ขาดความละเอียดลดลงถึงทางภาษา และมลักษณะเป็นจากการคัดต่อหนาเหตุการณ์เรื่องราวแก่ลส่วนแต่ละช่วงสมัยมาวางเรียงรายกันตามลำดับของเหตุการณ์ เป็นทันท่วงที่ ๔ ที่เกี่ยวกับความคิดและขบวนการปฏิวัติในรัสเซียก่อน ค.ศ. ๑๙๑๗ ผู้อ่านมองไม่เห็นพัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหวปฏิวัติ ตลอดจนบทบาทและอิทธิพลของนักคิดนักทฤษฎีที่สำคัญๆ ในแต่ละช่วงทศวรรษว่าให้มีส่วนสนับสนุนผลักดันขบวนการต่อสู้ล้มล้างระบอบ沙าร์อย่างไรและแก้ไข ภารกิจล่าสุด เชอร์นีเชฟสกี้ ผู้ซึ่งถือให้ว่าเป็นผู้ชูไฟความคิดปฏิวัติและวางรูปแบบแนวทางการปฏิวัติ ให้กับขบวนการต่อสู้ ผู้เรียนกล่าวอย่างสั้นและรวดรักงานมองไม่เห็นบทบาทและความสำคัญของเขาก็ต่อขบวนการเคลื่อนไหวปฏิวัติ นักทฤษฎีนักต่อสู้แต่ละคนที่ผู้เขียนนำเสนอ มลักษณะโดยเดียวขาดความลัมพันธ์กับสังคมและบุคคลที่ใกล้ชิด ไม่มีการสืบสานก่อเนื่องทางความคิดและบทเรียนซึ่งกันและกัน หนังสือจึงให้แต่รายชื่อพร้อมกับทศนะความคิดหรือการบางส่วนของนักทฤษฎีแต่ละคนที่ผู้เขียนเพียงแต่แปลมาเสริมประกอบ หลักคณผู้เขียนกล่าวว่าช้าถึงนักทฤษฎีถูกกล่าวแต่ไม่ได้ชี้แจงว่าเขามีบทบาทความสำคัญอย่างไร ความไม่เป็นระบบของการนำเสนอ และเสียเวลือน้อหานี้ไม่มีความท่อเนื่องกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ทำให้หนังสือมีลักษณะกระโจนไปมา และสิ่งที่กล่าวมีส่วนลดคุณค่าของหนังสืออย่างมาก และนั่นรวมถึงบทที่ ๑ ด้วย

ประโยชน์ของหนังสืออยู่ที่การเสนอเนื้อหาอนันทานใจของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ บางส่วนโดยเฉพาะช่วงหลังการปฏิวัติ ๑๙๑๗ ที่อาจยังคงมีเครื่องในความรับรู้ของผู้สนใจทั่วไป และมีผู้เขียนถึงเหตุการณ์ช่วงนี้ไม่น่ากันเน้อหานี้ให้มีส่วนให้ภาพที่พร่าเดือนของรัสเซียหลังปฏิวัติกระจำชั้น แต่ขอควรระวังอย่างมากว่าผู้อ่านท้องสามารถแยกแยะข้อมูลที่ถูกนำเสนอได้เนื่องจากหลักคณมลักษณะสั้นกลมเกร็งและไว้น้ำหนัก เป็นทันท่วงที่ระบบสถาบันชี้อาจถือเป็นหัวใจของการเปลี่ยนชาติประเทศรัสเซีย นับจากช่วงทศวรรษ ๑๙๒๐ เป็นทันมา ผู้อ่านไม่เข้าใจว่าระบบดังกล่าวก่อรุปอย่างไร และมีอิทธิพลมากน้อยแค่ไหนท่ออุดมการปฏิวัติ และการสถาปนาประเทศในส่วนของแบบของประเทศสังคมนิยม หรือบุญหัวความขัดแย้งระหว่างสถาบันกับครอบครัว หรือกลุ่มปรบมิชชันฯ ตลอดจนเรื่องราวที่สำคัญอื่นๆ เป็นทัน ส่วนหนึ่งของบุญหัวอาจเกิดจากวิธีการเสนอทั้งข้อมูลที่ใช้เป็นงานพันฐานทั่วไปเกี่ยวกับประวัติศาสตร์รัสเซีย งานบางชั้นไม่ถือว่ามีมาตรฐานที่คุ้มค่าเพียงพอ ตัวอย่างเช่น การใช้งานของ Ian Gray เรื่อง Stalin, Man of History หรือ David Shubb เรื่อง Lenin งานดังกล่าวเป็นงานอ้างอิงที่ถือว่าเพาะมลักษณะการเสนอที่ฉบับฉายบิดเบือนและไม่เป็นที่ยอมรับกันมากนักจากนักวิชาการตะวันตกที่เชียร์ชาญทางด้านรัสเซีย

เนื่องจากรูปแบบการเสนอห่าอ่านกว่าสองภาค แรกเป็นอย่างมาก ส่วนที่ที่สุดของหนังสือเรื่องน่าจะอยู่ที่ภาคสามยังไนเกี่ยวกับรัสเซียกับโลกภายนอกโดยเฉพาะการเสนอ หลักการก้าวๆ ของการสร้างสรรค์ประเทศสังคมนิยมความแนบท้องทั่วๆ แต่กระนั้นสภาวะของยุโรปตะวันออกหลังสงครามโลก และการเข้าแทรกแซงของรัสเซีย ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม คุณเป็นการกล่าวรวมอย่างกว้างๆ ผู้เขียนน่าจะแยกแยะให้เห็นอย่างชัดเจนระหว่างยุโรปตะวันออกในสมัยสถาบัน และสมัยของการปฏิวัติก่อการ

ชาวจังหวัดน้ำตกเจนรัตน์ร่วมลงให้รายละเอียดที่ชักเงินมากขึ้นของการตลาดในยังก้าว ปี ๑๙๕๖ หรือ ในเชคโก ๑๙๕๘ บางบทเป็นพันว่าการเคลื่อนไหวของโปแลนด์ ในปี ๑๙๗๙-๑๙๘๐ (ถ้าไม่มีนาทันก เพราะเป็นเพียงแค่การเก็บข่าวร่วมสมัย) ผู้เรียนไม่ได้ให้ความหลังของเหตุการณ์ในโปแลนด์อย่างเพียงพอ นับจากภาระตลาดช่วงหลัง ๑๙๖๖, การปฏิรูปและนโยบายของโภคุก้าห์อพวากชัยและอื่นๆ ในช่วงทศวรรษ ๑๙๖๐-๗๐ การนำเสนอทบทั้งกล่าวจึงมีลักษณะโกดๆ ทั้งมองไม่เห็นความสำคัญแท้จริงใด

แม้จะถ้อยในคุณภาพแห่งราคาน้ำเงินไป แต่หากพิจารณาจากสภาพการขาดแคลนกำรอาหารงานภาษาไทยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ยุโรป หนังสือกันน่าสนใจอยู่นั้น เพราะค้านหนึ่งเป็นการช่วยท่อลมหายใจให้กับการศึกษาประวัติศาสตร์ยุโรปทั้งท้าทายผู้อ่านและผู้สอนให้ศึกษาค้นคว้า เรื่องราวที่ยังบ่นบ่นอยู่เพื่อนำมาซึ่งความเข้าใจที่ถูกต้องมากขึ้น และนั่นนั่นนัยถึงการท้าทายอาจารย์ผู้สอนประวัติศาสตร์ยุโรปทุกท่าน ให้ช่วยันรังสรรค์สร้างความภักดีมีชีวิตชีวาให้กับวงการประวัติศาสตร์ยุโรปในเมืองไทย

สัญชัย สุวัฒนา

บรรจุ บินกาชัน อิหร่าน จากบัลลังก์คริสต์
สู่รัฐอิสลาม
๒๖๖ หน้า
วุฒิชัยการพิมพ์

ในช่วงที่ประเทศไทยร่วมเกิดการปฏิรูป ให้มีหนังสือเกี่ยวกับอิหร่านของมาสูร์ภาคหลายเล่ม และหลังจากอิทธิพลเจ้าชาห์ สวารุคตแล้ว สื่อมวลชนต่างๆ ทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ได้เสนอข่าวและประวัติของพระองค์ แต่ยังไม่มีหนังสือเล่มใดที่พิมพ์

เป็นภาษาไทยให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมาของอิหร่าน จนกระทั่งการปฏิรูปสำคัญส่วนเรื่องให้คืบเท่ากับหนังสือชื่อ อิหร่าน จากบัลลังก์คริสต์สู่รัฐอิสลาม เท่าที่อ่านกูเข้าใจว่าผู้เขียนหนังสือเล่มนี้มีความรู้ประวัติศาสตร์กว้างของอิหร่านมาโดยตลอด มีความเข้าใจเรื่องราวของศาสนา และพัฒนาการทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากบทที่ ๑ และบทที่ ๒ กล่าวถึงความเป็นมาของอิหร่าน โดยปุพันให้ผู้อ่านเข้าใจเค้าโครงประวัติศาสตร์ของคืนแทน แบบนวนิยายเรื่องทั้งคู่สมัยโบราณ ความเป็นมาของพวกรอรันที่อพยพเข้าไปปกป้องดินแดน ซึ่งท่องากลายเป็นบรรพบุรุษของชาติอิหร่าน ดำเนินเรื่องมานานถึงราชวงศ์ปานะเวรี แท้การเล่าประวัติศาสตร์อิหร่าน เป็นการเล่าอย่างรวดรักมากไม่ได้อธิบายแยกและอย่างละเอียด ขณะนั้นผู้ที่ไม่มีพื้นฐานทางประวัติศาสตร์มาก่อน อาจจะสับสน ซึ่งถ่างๆ กันล่าวถึงก็ยากที่จะจำจด อย่างไรก็ตามในบทแรกนี้ทำให้ผู้อ่านได้ทราบว่า อิหร่านนั้นไม่ใช่ชาวอาหรับ มีเชื้อสายมาจากอารยัน ส่วนอาหรับเป็นพวกรเชมิก กการเข้าใจในเรื่องนี้แต่เบื้องต้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวเนื่องด้านความเชื่อในเรื่องความรู้สึกเชือชาตินิยม และความสัมพันธ์ระหว่างอิหร่านกับกลุ่มประเทศในตะวันออกกลาง บางคนยังเข้าใจว่าอิหร่านก็เป็นอาหรับประเทศหนึ่ง เพราะสังเกตจากการแต่งกายรูปร่างหน้าตาที่เหมือนกัน จึงนิว่าเป็นแขกอาหรับเมื่อนกันหมัด การเข้าใจผิดในเรื่องนี้ทำให้เข้าใจในเรื่องอื่น ๆ พลางไปหมด

ในบทที่ ๒ นักล่าวนักราชวงศ์ชาห์ สรุปความเป็นมาของชาห์ ความจริงผู้เขียนน่าจะเขียนให้ถูกต้องโดยเปลี่ยนเป็นราชวงศ์ปานะเวรี เพราะการใช้ราชวงศ์ชาหันน์ อาจทำให้ผู้อ่านสับสน กษัตริย์ของอิหร่านในอดีตถูกเรียกชาหันน์ แต่ชาห์องค์ที่เพิ่งหมกอ่านฯ และไปสوارคตที่ประเทศอิรักนั้น อยู่ในราชวงศ์ปานะเวรี ซึ่งมีชาห์อยู่สองพระองค์กันนั้น ก็เรซา

ค่าน พระราชบิลฯ และก้าวพระองค์เอง ผู้เขียนน่าจะให้รายละเอียดมากกว่านี้

บทที่กล่าวถึง ชื่อที่ เป็นบทที่ทำให้หนังสือเล่มนี้เด่นกว่าหนังสือเล่มอื่น ๆ ที่เขียนเกี่ยวกับอิหร่าน เรื่องราวของพาก ชื่อที่นั่นหาอ่านได้ยาก เราภักดีให้กับนักวิทยุ หรืออ่านจากหนังสือพิมพ์ที่แปลมาจากภาษาอังกฤษ เรียกว่าภาษา ชื่อกับบ้าง ชื่อที่บ้าง ผู้อ่านที่ไม่เป็นก็ไม่เข้าใจ แท้หนังสือเล่มนี้ให้กล่าวถึง ชื่อที่อย่างละเอียด ผู้เขียนเล่าความเป็นมาของชื่อที่ ได้จากห้องล่า攫ีรานาหุที่ก่อให้เกิดพากชื่อที่ ตั้งแต่รัชกาสกามข้ามแม่น้ำ สมัยก่อตั้งกรุงสีปัตกรองอาณาจักรอิหร่าน กลอกรัฐสมัยที่เกิดการแตกแยกระหว่าง ทายาทธ่องค์ก่อตั้งที่ ๕ ก่อตั้งก่อตั้ง อารีส ถ้านายาทของอาเรียห์เจ้าเมืองชีเรียที่ตั้งตนเป็นอิสระ ความขัดแย้งทางการเมืองนี้ทำให้เกิดการสู้รบกัน ษะเชื้อบรชาติของกองก่อตั้งที่อาลีลูกก้าวีรบุรุษ เทศุการณ์ครองนั่งสร้างความเคียดแค้นให้กับพากที่สนับสนุน กองก่อตั้งอารีส เลยกลายมาเป็นนิกายชั้นมา ซึ่งความจริงตามที่ได้อ่านจากหนังสือเล่มนี้แล้วทำให้เราทราบໄ姣อ่ายังชักเจนว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดนิกายชื่อที่นั่น เป็นเรื่องของการเมืองโดยแท้ ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่า ศาสนามีอิทธิพลก่อซึ่กความเป็นอยู่ของคนอิหร่านอย่างลึกซึ้ง ตั้งนั้นเป็นเรื่องจำเป็นที่เราจะต้องทำความรู้จักกับประวัติศาสตร์ของพากชื่อที่ เพื่อวิเคราะห์เหตุการณ์ทางการเมืองในอิหร่านให้อย่างถูกต้อง เพาะเจ้าศาสนาและกบฏที่นำในการปฏิวัติอิหร่านครั้งนี้ ถ้าคุณไม่เข้าใจชื่อที่แล้วยากที่จะเข้าใจ การปฏิวัติ ในหนังสือที่เขียนเกี่ยวกับอิหร่านส่วนมาก เรียกโกร์นี ว่าเป็นพระ ทำให้คนไทยมีความรู้สึกเบรี่บินเที่ยบกับคำว่าพระในศาสนาอื่น ๆ และทำให้ไม่เข้าใจว่า เป็นพระแล้วไปยุ่งเกี่ยวอะไรกับการเมือง ความจริงการเกิดนิกายชื่อที่ ก็เป็นเรื่องของการเมือง มิได้เกิดขึ้น เพราะความขัดแย้งในเรื่องหลักการของศาสนาแต่ประการใด และผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นชัดแล้ว

ว่า ศาสนาอิسلامที่ก่อตั้งนั้น มิได้แยกศาสนาออกจากการเมืองการปกครอง เกษรธิการ สังคม ศาสนา มุ่งหมายตั้งแต่ก่อตั้งที่ในระยะแรกก็เป็นห้องผู้นำศาสนาและประมุขทางการเมืองในขณะเดียวกัน ภายใต้แบบบัญญัติของกัมภีร์อัลกรุอ่าน ซึ่งเป็นธรรมนูญสูงสุด ประวัติศาสตร์ของพากชื่อที่นั่นได้ปลุกเร้าให้ชาวอิหร่านลุกขึ้นมาต่อต้านระบบของชาติโดยไม่หวั่นไหวเสนออำนาจอ่อนแอกเรียงไกร การพยายามเพื่อศาสนานี้ เป็นเรื่องที่มีเกียรติ อย่างกูลอลอร์ โกร์นี เป็นเพียงใน ๖ ผู้นำที่ชาวอิหร่านนับถือ

ในหนังสือเล่มนี้จุดเด่นอีกอย่างหนึ่งที่วิเคราะห์ถึงสถาบันที่ประชาชนลุกขึ้นต่อต้านชาติ โดยแยกเป็นประเด็น ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย คันที่เกรย์ ทราบแต่เพียงว่า พระเจ้าชาห์ได้ทรงปฏิรูปประเทศให้เจริญ หรือที่เรียกว่า “ปฏิรัติชาห์” นั้น เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วทำให้ประชาชนชาวอิหร่านจึงไม่รู้จักบุญคุณของพระเจ้าชาห์ ถ้าผู้อ่าน อ่านบทนี้แล้วจะทำให้ทราบถึงสถาบันที่ ที่ประชาชนไม่พอใจ ถังจะเห็นได้จากการที่โกร์นี กล่าวถึงการปฏิรูปที่ขาวว่า “เมื่อทักษะเพียงประการเดียวของชาห์ ในการปฏิรูปที่ดีก็ต้องเพื่อจัดสรรให้อิหร่านเป็นตลาดสำหรับต่างประเทศ อ้วนการปฏิรูปที่ดีนั้นเราต้องการก็คือ ต้องให้ชาวนามีกรรมสิทธิ์ในผลิตผลแห่งแรงงานของตน และจะต้องลงทุนในที่ดินที่จะเก็บกู้หมาดอสylan” หนังสือเล่มนี้วิเคราะห์ว่า การพัฒนาของชาห์ นั้นเป็นแบบผักซีโรยหน้า ผลประโยชน์ที่ก่ออยู่กับพากเชื้อพระวงศ์และชนชั้นนายทุน กลุ่มน้อย ส่วนชาวนาอย่างยากจนเข่นเดิม โกร์นีได้กล่าวว่า “ข้อตกลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเงินทุนของต่างชาติในกิจการน้ำมันหักเป็นอญี่และที่เข็นสัญญาณไปแล้วก็ตามชาห์ไม่เคยนำมาบดเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ สัญญาต่าง ๆ ที่ทำไว้นั้นจึงเป็นสัญญาที่ทำกันแบบลับ ๆ และไม่ถูกต้องตามกฎหมาย”

จากสถาบันที่ ที่ทำให้ประชาชนไม่พอใจชาห์ ผู้เขียนได้นำมาสู่ขั้นตอนของการปฏิรูปในอิหร่าน โดย

การกำเนิดเรื่องเกก้าร่างจากบทกล่าวมา คือบรรจุรายละเอียดเข้าไปในบทนี้ ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพพจน์เสมือนหนึ่งเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์กรังนี้ทั้งยัง เช่น “เรื่อเข้าๆ ช่วยกันออกแรงหน่อย สองสามคนในคลุ่มผู้ที่จะเกียกตะภัยเอาไว้ครอต ร้องให้คนที่หงี้นี้ต้องอยู่ช่วยกันออกแรงปะประดูกว่าได้ยังตัวกันลืมคัน และระหว่างนักตบ ใจต่อเป้าไว้ซึ่งก้าวถูกตามไม้มืออย่างรวดเร็ว” ผู้เขียนได้เล่าถึงการก่อพิษของภาร婆ีรัต และขั้นตอนทั้งๆ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้อย่างถูกต้อง ตั้งแต่ก้นจนกระหั้ง ชาธิเสก้ารอกจากอิหร่านและโกรไมน์เดินทางจากฝรั่งเศสเข้ามายังอิหร่าน หลังจากนั้นก็คัดน้ำศักข์กับสมุนของชาธิ หนังสือเล่มนี้ได้น้อมรายชื่อและตำแหน่งของบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องในการสังหารพระราชนัดดาด้วย

อีกเรื่องหนึ่งที่หนังสือเล่มนี้ก้าวถึง ก็คือ “รัฐอิสลาม” ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ ไม่ก่อขึ้นจากการทราบรายละเอียกมาก่อนว่าเป็นอย่างไร แม้แต่นักกรรชีราสตร์ก็ไม่แน่ใจ ระหว่างเข้าใจในเรื่องนี้เพราเวชวิชาการในเมืองไทยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากจึงเรียนแบบความคิดทางการเมืองของตะวันตก รัฐอิสลามจึงเป็นเรื่องแปลงทั้งๆ ที่เคยปรากฏจริงมาแล้วในประวัติศาสตร์ตะวันออกกลางก็แต่ก็ควรจะที่จะฉะนั้นการที่หนังสือเล่มนี้ก้าวถึงอย่างละเอียดพอสมควร อาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจการปฏิวัติอิหร่านมากขึ้น เพราะเป็นหมายของ การปฏิวัติก็คือ ต้องการรัฐอิสลามขึ้นในอิหร่าน พยายามนำกฎหมายอิสลามมาใช้ในการปกครอง

ส่วนในภาคหนวก ผู้เขียนได้นำเอาข้อมูลจากทางฝ่ายอิหร่านมาชี้แจง ซึ่งได้มาจากถ้อยแตลงของชัยอิດุษฟร์ อดีตนายกฯ เป็นผู้แทนของอาณาจักรโกรไมน์ที่เดินทางมาประเทศไทย ข้อมูลเรื่องความคิดเห็นเหล่านี้ถือว่าเป็นของฝ่ายอิหร่านแท้ทั้งสิ้น ผู้อ่านอาจจะนำไปพิจารณา เพื่อดูว่าถูกกันช่าวสารที่กันไทยได้รับ ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับจากฝ่ายสหรัฐอเมริกา ฉะนั้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกันและใช้ถูกต้องนิจจะจะได้ข้อเท็จจริงมากยิ่งขึ้นก็กว่าจะรับข่าวสารจากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเพียงอย่างเดียว

ยกันของหนังสือเล่มนี้อยู่ที่การเปลี่ยนแปลงจากบัลลังก์กษัตริย์สู่รัฐอิสลามทรงตามชื่อเรื่อง โดยผู้เขียนเน้นถึงพลังอิسلامเป็นหลัก ซึ่งเป็นพลังที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกรังนี้ เราย่าจะพิจารณาต่อไปว่าพลังอิسلامจะไปรeroxหรือไม่ หรืออิหร่านจะเป็นทัวร์ย่างของการปฏิวัติในประเทศอื่นหรือไม่ น่าจะคิดก่อไปทฤษฎีสองโลกสามโลก ก็อาจจะต้องเปลี่ยนไป เพราะกลุ่มประเทศที่นับถือศาสนาอิسلامได้ให้การรับรองการปฏิวัติอิسلامของอิหร่าน มหาอำนาจโลกต้องการที่จะดำเนินการปฏิวัติอิسلام ถือว่าเป็นปฏิบัติคือประเทศญี่ปุ่นทั้งหมด ยกเว้นประเทศอิรักที่ของประธานาธิบดีชาดัก

สรุปแล้วหนังสือเล่มนี้มีคุณค่าสำหรับการอ่านและเป็นหนังสืออ่านประกอบสำหรับผู้ที่ศึกษาประวัติศาสตร์ตะวันออกกลางได้อย่างดี

มนัส เกียรติธรรม
คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศลีปักษ์

เอมิล โซลา เขียน พีพันธ์แห่งการต่อสู้
ชาลีนา แปล เมดกราย ๒๕๖๑

๔๔ บาน

พีพันธ์แห่งการต่อสู้ เป็นผลงานของเอมิล โซลา นักเขียนชาวฝรั่งเศสในยุคปลายศตวรรษที่ ๑๙ สะท้อนถ่ายความขัดแย้งในสังคมที่ระบอนทุนกำลังลงรากลึกในขณะที่กังงานซึ่งเป็นพัชกรสำคัญกำลังคื้อสักน้ำความอุทกภัย ที่มีให้มีสาเหตุจากธรรมชาติ โซลาจับภาพชีวิตคนงานเหมืองถ่านหินทางตอนเหนือของประเทศ ในช่วงปี ๑๘๖๐ กว่าๆ มาถ่ายถึงทัวร์ดูของเช้าที่เป็นคนงานทำงานหนักเพื่อแลกกับการมีชีวิตรอดไปวันๆ เมื่อขณะที่กัวลังครั้งใหญ่จังคึกคักกลืนหายในการเจ้าตัวเปรี้ยบ และพร้อมที่จะ

ปรับปรุงการเคลื่อนไหวของคนงานที่ห้องการเรียกร้อง “ค่าแรงที่ก่าว” อีกครั้งที่

เรื่องเริ่มเมื่อ เอเตียน ดงดิเยร์ อีกช่างเครื่องที่ถูกไล่ออกจากโรงงานแห่งหนึ่ง เดินทางมาดึงเศษเหล็กมองซู เพื่อหางานทำ จากจุดนี้ เอเตียนได้มองเห็นสภาพชีวิตของคนงานเหมือนมองซูที่เวียนว่ายอยู่ระหว่างความยากจน อุตสาหกรรมทั้งหมด หยอดารมณ์ด้วยเหล้าราคากลูกหรือด้วยการนินทา หรือด้วยความสัมพันธ์ทางเพศ เด็กเล็กๆ ที่นี่ชักเรียเพราะข้าวอาหาร และมีอนาคตที่มีมิติในอ้อมกอดที่ให้คืนฟื้นแม่แก่ช่างก่อนวัยด้วยงานหนัก ผู้เฒ่าผู้แก่รอวันเกษียนเพื่อจะได้รับเงินชดเชยเพียงเศษหนึ่งส่วนนี่สิน เท่าของเงินเดือนวิศวกรประจำเหมือง ชดเชยให้กับชีวิตการทำงาน ๕๐ ปี และปอดที่เต็มไปด้วยฝุ่นควันที่ถ่ายทอด ให้ทำงานที่ ๕๐ ปี และใช้เวลาพูดคุยกับครอบครัวกรรมกรโดยเฉพาะกับครอบครัวมาเออ ในที่สุดคนงานเหมือนมองซูและบริเวณใกล้เคียงนักหดหู่ลงประท้วงการกดค่าแรงภัยให้การนำข้อมูลนี้ เก็บรวบรวม นานนับปี ผ่านความอดอยาก ความหนาวเย็น และความทรมานกระสูบบันของทหารที่ถูกเรียกมาปรับจลาจล ความทรมานจากเหมืองพังเพราะถูกทำวินาทีกรรม ครอบครัวมาเออ เป็นตัวแทนของการสู้สู้เสียในทุกประการนี้ ในขณะที่เมอร์สิเออร์เคลเนอแอล เป็นตัวแทนของฝ่ายทุนขนาดเล็กที่ถูกถลายจากการแข่งขันและถูกบีบให้ขายโอนภารกิจการให้ “กู” ใหญ่ เรื่องงบลง เนื่องจากต้องกลับไปทำงานตามเดิม และเอเตียน เดินทางไปกรุงปารีสเพื่อทำงานร่วมกับปีลูวาร์ ผู้นำกรรมกรจากฝรั่งเศสที่ ๑

โซล่านำเสนอเรื่องราวเหล่านี้โดยใช้วิธีการเล่าเรื่องสับเปลี่ยนใหม่ในบทภาษาญี่ปุ่น ใช้การเล่าเรื่องเป็นบุรุษที่สามสับเปลี่ยนการมองเรื่องที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของตัวละครแต่ละตัวที่ร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้นที่เป็นฝ่ายคนงานและนายจ้าง เอเตียน

มาเออ ผู้พ่อ และแคดเรอร์น ลูกสาวเม่นทบทวนในการเดินเรื่องชีวิตคนงาน ครอบครัวเกรกรัวร์ ครอบครัวอาอนเนโนบ แม่ครอบครัวเกอนเนอแลงมีบทบาทสะท้อนชีวิตฝ่ายทุน โซล่าให้บทเครื่องข้าวเหมือนและอุ่มงค์เหมือนได้คืนในฐานะเป็นตัวแทนที่ไม่มีชีวิตของฝ่ายทุน โดยมีคนงานที่ออกแรงชุดเจ้าถ่านหินเนื้อหัวเบี่ยงโซกัวยันนาโกคิดิน ร่างกายร้อนรุ่ม อบอุ่นในอากาศเสียได้คืน (หน้า ๔๔) เป็นภาพที่มีชีวิตจากฝ่าย “แรงงาน”

โซล่าเขียนนวนิยายเรื่องนี้เป็นตอนๆ อี่างที่เรียกว่า roman-scuttleton เมื่อันเช่นเรื่องอื่นๆ ในชุดครอบครัวกระถุงธุรกิจ—มัคการ์ พืชพันธุ์แห่งการต่อสู้ เป็นตอนที่ ๓ ที่จากเรื่อง L' Assommoir ที่กล่าวถึงชีวิตของกรรมกรหญิงมารดาของเอเตียน (หน้า ๕๙) งานเขียนในแต่ละตอนนี้ถ่างอาศัยเค้าโครงเรื่องความรักระหง่านหญิงชาญเป็นเครื่องเรียกความสนใจของคนอ่านซึ่งโดยมากก็จะเป็นคนชนกลาง ภารกิจงานของโซล่าอาศัยเก็บข้อมูลจากประสบการณ์ทางตรง และศึกษารายละเอียดสภาพทั่วไปจากบันทึกของวิศวกรเหมือง ทั้งนี้เพื่อจะวางแผนเชิงไว้ในการอบรมสั่งของกรรมกร และเน้นหนักที่กัวลังครับฝ่ายกรรมกร งานเขียนแนวธรรมชาตินิยมตามแบบฉบับของเขารือหลักเกนที่ว่าหากเขียนคือนักวิชาศาสตร์วรรณกรรมที่กำลังศึกษาชีวิตคนอย่างเป็น “สาร” เพื่อจะได้รู้จัก “คน” ที่แท้ตามแบบการสร้างโดยธรรมชาติ โซล่าได้รับอิทธิพลความคิดมาจากการเบียนวิธีการคิดค้นทางวิทยาศาสตร์ที่ก้าวหน้าในยุคหนึ่ง และเขารือหลักเกนที่ว่า “วิทยาศาสตร์” คือ “คน” ที่จะนำมาศึกษาได้อย่างจริงจังคือ คนจากกระดับล่างของสังคม เพราะเป็นกลุ่มคนที่มีชีวิตชีวิตริจิใจใกล้เคียงกับ “ธรรมชาติ” มากที่สุด โซล่ามองว่าคนเหล่านี้อ่อนแอด้วยถูกกำหนดจากสภาพแวดล้อมและกรรมพันธุ์ “คน” ในงานเขียนของเขารือหลักเกน

มักปรากฏในແນ່ມຸນທີບັນຫຼຸດກໍາທັນຄອງໆກລອກເວລາ
ໄນ່ຈາກ “ສຕານກາຣົດ” ກົຈາກ “ສັງຫຼັກຄູາມ” ທີ່ສົບ
ກອດເປັນກຣມພັນຮີ ກາຣແສດງອອກທີເປັນ “ຂບດ”
ເປັນກາຣແສດງອອກທາງຄວາມຮູ້ສຶກໂຄຍສັງຫຼັກຄູາມມາກ
ກວ່າທີ່ຈະຝ່າຍກະບານກາຣທາງເທິງພົດ

ກ່ຽວຝັ້ນສູນຄວາມຄົດແລະທ່າທີ່ໃນກາຣທຳງານເຊັ່ນ
ສົງທີ່ໂສລາພາຍາມຈະກະທຳໃນເວົ້ອງ ພື້ນຫຼຸດທີ່ກາຣ
ທີ່ສູ່ ຄືວັງທຸວນບັນກາລາ ເປັນຜູ້ສັງເກດກາຣົດ ໂຄຍ
ສະຫຼັນຄວາມເປັນໄປທີ່ເກີດຂຶ້ນດ້ວຍທັນະການມອງໃນແວ
ມຸນທີ່ແກກຕ່າງກຸ່ມ ດ້ວຍທັນະທ້າຍທີ່ສຸກວ່າ “ນັກເຂື້ອນ
ໄຟມີຫັນທີ່ສຽບ” ຂຶ້ວິຫອງຜູ້ຄົນໃນເໜືອງດ້ານທີ່ມອງຫຼຸ
ຈະເປັນຈຸກເວົ້ນກັນ ເມື່ອມອງຈາກແວ່ມຸນຂອງຜ່າຍນາຍຈັງ
ການຈານແໜ່ອງທີ່ກໍາລັງເຕີນຂວານມີສັກພາບເທົ່ອນຳຳສັງສົກ
“...ແພ່ນອນທີ່ກວກຂັ້ນເປັນຄົນທີ່ມີສັກພາບເທົ່ອນຳຳສັງສົກ
ສ້ອງເດຍ ດັນໃຫ້ຢັນໄຫວອ່າງສັດວົງໜ້ອມໜີ່ໄໝ່ອັກແລະ
ກໍາລັງຈະຕາຍເພຣະຄວາມທີ່ໃຫຍ້” (ຫນ້າ ๓๘๐) ຈິນການ
ກາຣຂອງຜ່າຍ “ຖຸນ” ກົມ໌ກ່ອ “ຜູ້ຄົນທີ່ນ້ຳກລັວແບບ
ເຕີຍກັນທີ່ມີເນື້ອຫ້ວສັກປຽກມອມແມມແລະລມຫາຍໃຈ
ເໜັນຈະວົງທະນີກວາກໂລກເກົ່າອອກໄປໃນສັກພົກນໍາ
ເດືອນແລະບັກລົ່ງ....ໄຟຈະລົກໂສົງຫຼົງໃນເມືອງ....
ພວກເຂົາຈະສູນສານກັນແຕ່ມີທີ່ ຮະຫວັງນີ້ເອັນໃນຫົວໜີນ
ເຕີຍວ່າ ພວກຍາກຈານຈະກໍາລາຍຜູ້ຫຼົງ ບຸກທົ່ວເກີນແລ້ວ
ຂອງຄນຽວ....ທີ້ແລະສັກພາບຂອງກາຣກັນໄປຫຼື່ງວົກ
ແບບຄົນນີ້ໃນກົງບົຈະກລັບມາ ໄຟມີອະໄວຈະເຫຼືອອັກ
ໄຟມີແນັ້ນແຕ່ເວັນສັກຫຼູດເຕີວ່າ ໄຟມີເອກສາຣແສດງຄວາມເປັນ
ເຈົ້າຂອງຈາກຮະທັງດົງວັນທີ່ໄລກໃຫມໄໄດ້ບັນເກີດຂຶ້ນ....”
(ຫນ້າ ๔๐๗) ແລະມອງກ່າວເອງທ່ອງໄປວ່າເມື່ອກາຣເປີ່ຍິນ
ແປດງ “ມັນຈະກໍາໄໝເລືອດພວກຄູນທີ່ກໍ່ໄລດ້ ຜູ້ຄົນຈະເດີນ
ຂວານມີຕ່ຽງຂອງພວກເຂົາເສີຍນັກກອກ” (ຫນ້າເຕີຍກັນ)

ເມື່ອໃຫ້ເຂົາເຊື່ອນຈາກແວ່ມຸນທັນະຂອງຄົນງານ ພວກ
ເຂົາມອງຜ່າຍຖຸນວ່າເບັນເໜືອນ “ເຖິງເຈົ້າຜູ້ສ່ວາປຳມເສີຍ
ຈານອື່ນໜີ່ພື້ນນີ້” ທ່ວົງເບັນ “ເຖິງເຈົ້າທີ່ໂລກໄມ້ຮູ້ກັບອື່ນ
ແລະກໍາລັງຫຼຸ່ມອູ່ທີ່ໃຫ້ສັກແໜ່ງແລະຜູ້ຄົນຜູ້ຢາກໄວ້ທີ່ໃຫຍ້
ນັນນີ້ໄດ້ສັງເວຍເນື້ອໃຫ້” (ຫນ້າ ๗๙) ແລະໄຟກໍ່ເຫັນຄືງ

ອານາກຕ່ວ່າ “....ສັກວັນທີ່ ສັກຄົມໃໝ່ຈະເກີດຂຶ້ນ....
ນົກຮ້າທີ່ໄຫຼູ້ໄຫວ້ຕາມທີ່ມີນີ້ກາພລວງຕາ ແລະໃນນົກຮ້າ ພລ-
ເນື້ອງຖຸກຄານທີ່ຍ້ອຍໆທີ່ວ້າຍແຮງຈານຂອງຕົນ ແລະມີສ່ວນຮ່ວມໃນ
ຄວາມສຸກສານທີ່ປ່ວງຮ່ວມກັນ ໂດຍເກົ່າອັນເນົາເພື່ອຈະພູ້ພັງ
ອົງເນື້ນຝູ້ລະອອງ ມາລຸນໝູ້ຍົກທີ່ເກີດໃໝ່ຈະອູກຈະຮະດັບຈາກ
ອາຫຼາກຮົມທີ່ປ່ວງ ຈະປະກອບກັນເບັນຫາທີ່ເປັ້ນກຣມກ
ໜາດີເຕີຍວ່າ ພຣັນກັບຄົດທີ່ວ່າ ແຕ່ລະຄົນຈະໄດ້ຕາມຄຸມຄ່າຂອງ
ເຫຼົ່າ ຫຼົງກຳທັນດຈາກກາຣທຳງານ....” (ຫນ້າ ๑๙)

ໃນດ້ານກາຣສ້າງທັວະກຣ ກຣອບກວ່າມາເອງຈະ
ເປັນທັນທີ່ “ກຸ່ມຸນ” ໃນແນວທີ່ມາຕົກມາໄດ້ກົດ
ທີ່ສຸກ ນອກເຫັນໄວ້ປາກເອເຫື່ນ ຜູ້ເປັນທັວແຫນທຸກຢູ່
ກຣມພັນຮີຂອງໂສລາແລ້ວ ມາເອົ້າຜູ້ພ່ອມື້ວິຫຼົງຍ້ອຍ່າງ
ງ່າຍໆ ທີ່ຈົວກັກໃນກຣອບກວ່າແລະຈົວກັກທຳງານ
ເຫຼົ່າທຳງານທັນກັນ ແຕ່ກົມ໌ນ້ຳອັດນ້າກັນທ່ອກາເວັດເອາ
ເປົ້າຍບ່າຍເຫຼົ່າກອງໆໃນສັກພວກລົ້ມທີ່ປັບກັນໃຫ້ “ຈໍາ
ຍອມ” ແລະເຖິງກົມ໌ນ້ຳໃນກຣອບກວ່າທີ່ປາພນຸຽມ “ອູກ
ນົດຂໍແນວອັນຕາຍທີ່ເນື້ອງເລືອ ໄວເຮອ” ແລະຍ່າເປັນໄຣຄ
ປົດນັບພວກສຸກພາບເສື່ອນໄຫວ້ມາກາຣທຳງານໃນເໜືອງ
ແລະນາເອົ້າຜູ້ນີ້ຍ້ອຍ “ໄຟເຄຍເລືອຄົດວ່າແກດທີ່ກຳທຳງານນີ້ ແລ້ວ
ຈານນີ້ນັກທີ່ສົບກອດກັນຈອນຈາກພ່ອໄປລູກເໜືອນງານອື່ນ ຖ້ນ
ແກດຂ່າ” (ຫນ້າ ๑๔) ແລະເມື່ອແວ້ນແກ້ນຄົງທີ່ສຸກ ມາເອົ້າ
ກົດລູກຂຶ້ນເປັນ “ຂບດ” ໂຄຍສັງຫຼັກຄູາມຮຽມໜາກ ກົດ
ນໍາຂັນວັນແຕກກຣມກເຫຼື້ອງຫຼັກກັບກະບານບົກນີ້ຂອງ
ທຫາພນກວາມຮູ້ນັງແຮງແລະຄວາມຖາຍ ມາເອົ້າຜູ້ເປັນແມ
ຮັບກາຣເລີ່ມຕົກລູກ ອົງ ເປັນແມ່ບັນທຶກທີ່ຈະຕ້ອງຈັດທ່າ
ອາຫາຣໃຫ້ທັງກຣອບກວ່າແມ່ໄຟເວັນທີ່ກົວເລີຍສັກຫຼູດ
(ສັກກົດ) ເຕີຍວ່າ ຄວາມກົດຈັນຈາກສັກພຸກຫຼົງຢາກແລະ
ກາຣສູງເສີຍທຳໃຫ້ນາງມາເອງແສດງສັງຫຼັກຄູາມທີ່ເຫຼືອໃນ
ຄວາມຮູ້ນັງແຮງ “...ບ້ານແກະຂະດອດກັນທັງພວກນັກທີ່
ດ້ວຍນີ້ຂ້າຍອ່ານ” (ຫນ້າ ๔๒) ແລະແຄເຮອວິນ ອູກສາວ
ມີຈົວກິຈຈຳປັດກັບອູກຫຼູດໃນອຸໂມງກົດໄກຕົກນ ເຫັນຮັບກາຣທຸກດ່ານ
ທີ່ “...ສະໄຫຝກດ້ວຍເຫັນ ທ້ອງເຫັນໄປຄ້າຍເລີນຕົດເປັນ
ກັດນີ້ ແກ່ມືອນມ້າຕ້ວນນີ້ທີ່ຈຳກົດ....” (ຫນ້າ ๓๕) ແລະ

เริ่มชีวิตทางเพศกับกรรมการที่วัยกันตั้งแต่อายุรังไม่กันจะเต็มสิบห้า เมื่อเวลาบรรยายถึงการแสวงขออุทธรณ์ในสภาพแวดล้อมเช่นนี้เขามักจะให้ภาพเปรียบเทียบว่า “มองดูเหมือนสักว์”

ถ้าจะวัดความสำเร็จของนักเรียนจากพื้นฐานทฤษฎีและวิธีการที่เข้าใจว่า โซลาในสุานะนักสังเกตการณ์ที่กันกัวไว้ในอกรวงยังทำหน้าที่ “ช่างเครื่อง” ทางวรรณกรรมได้ไม่ถูกต้อง ทุกครั้งที่มองคนงานเหมือง ผ่านการเล่าเรื่องในบุรุษที่สาม ภาพที่ปรากฏมักสอดคล้องกับความคิดของพาก “กมุนพี” อย่างน่าประหลาดใจ เขาเขียนบรรยายกรรมกรเหมืองที่กำลังเดินไปทำงานว่า “...พวกเขานี้ไม่ได้รับสอน แต่พากันเดินไปอย่างไม่เป็นระเบียบตามถนนเหมือนการเดินเอื่อยเกือบของฟูงสักว์....” (หน้า ๒๗)

ความสอดคล้องในเรื่องนี้อาจอธิบายได้ในสองด้าน ในแง่หนึ่งก็คือ ผู้เขียนยึดหลัก “ธรรมชาตินิยม” อย่างแน่นแฟ้น และใช้วัน “ธรรมชาตินิยม” มองคนว่าเป็นขั้นตอนหนึ่งของวัฒนาการสักว์โลกเรื่องวางกีดขวางกับสักว์แท้จริงแล้วก็เป็น “พันธุ์” เกี่ยวกันนั่นเอง ในขณะที่กันชนกล่าวมองกรรมกรว่าเป็น “สักว์” ในความหมายที่สองของคำคือความรู้สึกซึ้งเกี่ยวกับจันท์ที่ใช้ “สักว์” เป็นสัญลักษณ์ของการศึกษา “กน” ของโซลาจึงเป็นความพยายามที่จะนำหลักวิทยาศาสตร์ธรรมชาติบางประการมาเสนอแก่ผู้อ่าน และปฏิเสธ “กนจอมปลอม” ในทัพนหงษ์ของสถาบันวรรณกรรมไม่ได้ในสมัยนั้น ที่เมื่อจะพูดถึงคน ก็ต้องพูดถึงคนที่มีวัฒนธรรมการศึกษา มีชีวิตที่ท่องพร้อมกับสำนวนภาษาที่ໄพเราะเพราะพรัง

ในอีกแง่หนึ่งอธิบายได้ด้วยข้อกล่าวหาหนักหน่วงจากนักวิจารณ์แนวสังคมนิยม ซึ่งให้เหตุผลว่าโซลาเขียนถึงคนงานด้วยทัศนะของ “กมุนพี” นั้นเอง และที่ความคือไปว่าแนว “ธรรมชาตินิยม” ในทางทฤษฎีก็คือการมองโลกของชีวิตอย่างพวากปุกนิยมกลไก นักเขียนแก่ลุนนี้โดยมากก็มองคนชนชั้นกลางเปรียบเทียบ

กับผู้ที่อยู่เข้าใจได้ง่าย มีแต่สัญชาตญาณ ไม่มีชีวิตทางบัญญา ไม่มีความคิดหรือเริ่มใจใด จึงเท่ากับลอกค่าความเป็นมนุษย์ลงโดยสันเชิง และมองไม่เห็นความสามารถที่จะเป็นผู้กระทำการต่อสิ่งแวดล้อมของคนโดยเฉพาะในหมู่คนใช้แรงงาน

เมื่อวัดความสำเร็จของนักเรียนด้วยความสามารถที่จะนำไปใช้จุดหมายที่ประกาศไว้ในสาระและนอกเหนือไปจากความสำเร็จทางการเงินแล้ว เรายกมองวรรณกรรมเล่มนี้ให้ในอีกแง่มุมหนึ่ง โซลาพูดถึงงานของเขาว่า “งานของผมคือการถูกขับสูดของเหล่าคนใช้แรง พุกสนฯ คือการท่อสุระบหัวทุน ในปี ๒๕๖๔ และแรงงาน เพื่อจะพบไฟลังสังคมที่กำลังแก้รewanี้เข้าสักป้าปันนึง เพื่อบอกกล่าวถึงบัญชาที่สำคัญที่สุดที่จะเกิดขึ้นในศตวรรษที่ ๒๐ คือการปฏิริคันเนื่องมาจากความอุดหนาทิวท่ย” (โลก-หนังสือ ฉบับเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๓ หน้า ๘๖) ในที่นั้นดูผ่านการต่อสู้ เมื่อกันงานเหมืองถูกหินไม่เฉพาะแต่ที่มองชูน้ำทุกงานเพื่อประท้วงระบบจ่ายเงินที่คร้ายได้ของคน เทอนেอแสง ทัวแทนฝ่ายทุนระดับเล็กยังรับอย่างสักดิ้นซึ่ว่า “สังฆภัยยังขันก็อคุณต้องการจะลดค่าผลิต แต่ต้องผลิตให้ได้มากขึ้น ไม่เข่นนักต้องหักขาดค่าแรง และกรรมกรก็เป็นผู้อยู่หัวหือว่าเขาก็ต้องเป็นผู้แบกภาระในเรื่องนี้” (หน้า ๙๓) ในขณะที่ห้อนเนออย ทัวแทนฝ่ายทุนใหญ่ “เทพเจ้าที่อีมหีพิน” เรียกร้องเอาบุญคุณจากกรรมกร “กีเวสาทกรรมกรของบริษัทต้องหักบี้ยาก บริษัทเองก็ต้องหักบี้ด้วยนน่า....หากไม่คิดกรอกว่าบริษัทต้องสูญเสียมากอย่างเดียว กันกันพวากแกในวิกฤติการณ์นี้จุบัน บริษัทไม่อ้างจะหักค่าแรงที่หักขาดซึ่งให้ได้ เพราะบริษัทจะต้องพบกับการแพ้ขันหรือไม่ก็เป็นทาง ไปค่าตอบแทนการณ์นี้ อย่ามาค่าบริษัท...” (หน้า ๙๕๐) คำสอนจากເອເຕືອນ ລອງຄີເຍີ່ຕ້ວແທນໍາຍ ຄົນງານ คือ “ດ້ານວິທະຍະຕ້ອງປະຫຍດເດືອກ ມັນໄຟຢູ່ທີ່ຮຽນເລີຍກຳທີ່ກໍາໄຂຍຸດກັບກະຊວງນີ້” และ “ເວລ້າເຂົ້າໃຈນາກທີ່ວ່າໄຟສາມາດຮັມກຳທີ່ກໍາໄຂ້ນ

หน้าเป็นเหตุผลภายนอกนักเขียน บรรยายของตนเป็น
โดยพิจารณาว่าสิ่งต่าง ๆ นั้นมีควรจะเป็นไปในทางที่แตก
ต่างไปจากเดิม” (หน้า ๒๕๑)

ในสังคมที่กำลังแทรกซ่อน ความขัดแย้งสร้างผล
ทางรูปธรรมอย่างหนึ่งคือความทุกษ์ยากลำบากในชีวิต
คนใช้แรงงาน ซึ่งจะเป็นสาเหตุสำคัญในการมองว่า
“สิ่งต่าง ๆ มันควรจะเป็นไปในทางที่แตกต่างจาก
เดิม” ความอุทกษาจากการถูกเอารัตเตาเบรี่ยน
จากระบบการแข่งขันแบบ “ปลาใหญ่กินปลาเล็ก”
ก่อให้เกิดสำนึก “ขบด” ที่จะเป็นพืชพันธุ์แห่งการ
ท่อสู่ในวันข้างหน้า โซล่าเขียนถึงการถูกขับสู่โดย
ธรรมชาติของกรรมกรไว้ว่า “อีกครั้งหนึ่งที่เราเห็นภาพ
หนูน้ำที่ไม่มีนมบด ผู้ที่อยู่และเด็ก ๆ ที่ไม่มีอะไรจะ
กินในคืนนั้น ทุกคนต้องสู้หง่าน ที่ห้องว่าง...” (หน้า ๒๒๖)
ภาพนี้เกิดขึ้นเป็นกลางเดือนสำหรับศักดิ์ศรีที่กำลังจะ
มาถึง

สำหรับโซล่า ความสำเร็จเพียงครึ่ง ๆ ก่อให้จะ
บรรลุถึงจุดหมายที่กล่าวแล้ว น้ำยาอยู่ตรงที่วรรณ-
กรรมกันงานของเขายังเขียนเข้าจากปลายปากกาของ
นักเขียนที่วางก้าวเป็น “ผู้สังเกตกรรม” ไม่ใช่ “ผู้
ร่วมเหตุการณ์อย่างมีสำนึก” เป็นความพยายามของ
นักเขียนคนหนึ่งที่พยายามจะเข้าใจความเคลื่อนไหว
ในชีวันการกรรมกร แต่เข้าใจไม่ทั้งหมดเมื่อเขียน
ถึงภาพการรวมตัวของกันงานทั้งในแง่การถูกขับสู่
โดยธรรมชาติเพราถูกแรงบีบคั้นและในขณะเดียวกัน
ที่ก่อตัวจัดตั้งอย่างมีจิตสำนึก โซลายังคงมองเห็น
เฉพาะในแง่มุมแรกเสียมากกว่าในขณะที่บรรยายถึง
ชีวันการกันงานที่กำลังอุทกษา โซล่าก็ยังมองกันก่อ
ให้แก่เพียงในรูป “เทพเจ้า” ที่สิงสถิตอยู่ใกล้พื้น
“ผู้พวกเขาก็ไม่แน่ใจ ดูเหมือนว่ามันจะอยู่ใกล้เหลือแสน
ไม่มีทางไปลิ้ง.... พวกเขามิ่งเอยมิ่งไกเท็นเทพเจ้าองค์นี้
แหลกซึ้งกว่าเป็นพลังที่อยู่ใกล้และ มืออิทธิฤทธิ์เห็นอีกกรรมกร
แทบอึ้งพับหน้าอกกันทั้งชั.....” (หน้า ๒๕๒) คั่งนั้น

เมื่อโซล่าประการศ่าว่างงานของเข้า “ต้องทำให้กัน
อ่านที่เป็นคนชั้นกลางเกิดหวาน ๆ ร้อน ๆ คัวความ
หวานกลิ้งให้ได้ (โลกนั้นสืบ, ฉบับเดิม, หน้า ๙๑)
แล้ว นอกจักความที่นักลิ้งจากจินทนาการถึงความ
รุนแรงของขบวนกันงานที่เรียกว่า “ขบมึน” ข้อ
ศรุปของເອເຄີຍຜູ້ນໍາກ່ຽວມໍາຮຸກຂັ້ນສູ່ກາຍຫລັງຈາກ
ເຫຼືອງກັບຄວາມພ່າຍແພີໃນຄອນບານහັນສົກຖຸຈະຕ້ອງ
ຄວາມຫວາດຫວັນໃຫ້ກັນອ່ານທີ່ເປັນຄົນຫຼັກໃນຍຸກ
ນັ້ນແລະຢູ່ນີ້ໄດ້ເປັນເທົ່າທີ່ ຫຼາດໄດ້ພົລິພັດຄິດກັນ
ແລະສຽງປຸກຊີ້ງ “ปลาใหญ่กินปลาเล็ก” ของชา尔斯
ຄາຣິວ ໄວ້ຢ່າງນ່າສຳໃຈ ເຊິ່ນເວົ້າ “...ກວາ
ທີ່ໄປພົກເຂົາກວະທີ່ກຳດູກດ້ອງ ພົກເຂົາຈະຈັດຕັ້ງກັນຍ່າງ
ສຸ່ນ ເຊິ່ນຮູ້ຊື່ງກັນແລະກັນ ຮວນຕັ້ງກັນເມື່ອສຸກ-
ໝາຍອ່ອນຢູ່ກາຕ ແລ້ວສັກວັນນີ້ ເມື່ອພົກເຂົາສາມາດຮ່ວມ
ເຄີຍນໍາເຄີຍໄກ່ກັນໄກ້ ເມື່ອພົກເຂົາວ່າພົກເຫັນນີ້ດັ່ງ
ກວມກອນນັ້ນລັ້ນ ທີ່ຄົນທີ່ກຳສູ້ກັບພົກຊີ້ງເຂົ້າເພີ່ມສອງຕາມ
ໜັ້ນລັ້ນຄົນ ພົກເຂົາຈະຍືດ້ານາຈ ແລະກາລາຍເບີນນາຍ ....
ເກວດທີ່ກັນເນື້ອນນຸ່ມຍູ້ຂ້າກອນກົນແກ້ນໄດ້ທີ່ພົກເຂົາໄມ່ເກຍ
ໄດ້ເກີ່ນເຫັນເຫັນເກີ່ນເດຍ... ນັ້ນຈະຫ້ອງຕິດກາລວາຕານໜັ້ນ”
(หน้า ๖๓๓-๔)

ความสำเร็จในส่วนนີ້ນັ້ນເປັນຂ້ອເຄີນ ທີ່ພວະລຸນ
ເລືອນຂ້ອນກິງກີງອ່ອນ ທີ່ຂອງຜູ້ເຂົ້ານີ້ວ່າຈະເປັນຄວາມ
ເພື່ອລືມເວົ້ອງອາຍຸຂອງກ້ວະກົມ ກັງທີ່ຜູ້ແປລໄດ້ກັ້ງຂ້ອ
ສັກເກົ່າໄວ (หน้า ๒๘๒) ພຣອກເກົ່າໄວພົກສົມສັນ (ດ້າ
ໄຟໄກ້ຕົ້ງໄຈ) ໃນຂົບວັນກາຮຽນກາຮຽກສາກລົກທີ່ ๑
ເປັນກັນ

หนังสือເລີ່ມນີ້ ชาລີມານແປສມາຈາກເວົ້ອງ **Germinal**
ແກ່ເປັນບັນບາການຂອງກຸຖຸ ນໍາເສີຍຄາຍທີ່ຜູ້ແປລໄມ່ໄດ້
ຮະບຸວ່າເປັນສໍານັນແປລຂອງໄກຣ ທີ່ນີ້ເນື່ອງຈາກການ
ດ້າຍກອດການເຊື່ອໂຍເລີພາທີ່ເປັນງານວຽດກຽມ
ຜ່ານມາລຶ່ງນີ້ທີ່ສາມ (ກາງ່າ) ຈາກມີກາຮຽນຮັກກັດຫຼີ້
ຂໍາຍຄວາມ ເປົ້ອຍແນ້າເສີຍຄານເຊື່ອໄກ້ເສົມອ ກົງຈາກ

ภาษาทันฉบับมาสู่ภาษาที่สอง และจากภาษาที่สองมาถึงมือผู้อ่านบ้านเรา อย่างไรก็ตาม สำนวนแปลของชาลีมาห์ทั้งในแง่ภาษาและความพิเศษมักนัดว่าในสิ่งที่แปลเป็นเรื่องที่น่าชื่นชมเชย คำนำของหนังสือเล่มนี้ ปูพื้นให้กับผู้อ่านได้อย่างรวดเร็ว ก่อนที่จะเริ่มต้นอ่านงานเขียนของนักเขียนจากแดนไกล ในศตวรรษที่ก่อน แม้มีข้อบกพร่องเกี่ยวกับตัวเลข บีที่โซลาเสียชีวิต แต่ก็เป็นข้อบกพร่องที่เราทำเป็นลิมิตให้มีอนเข่นกรณีโซลาที่ได้กล่าวมาแล้ว

พื้นที่นี้แห่งการต่อสู้ หนังสือแปลหนาถึง ๑๑๕ หน้า อ่านบันไดว่าเป็นผลงานสำคัญที่จะทำให้วางแปลหนังสือสะท้อนสังคมบ้านเรา “พรพันธ์” ขยายกว้าง หนังสือให้ภาพประวัติศาสตร์ช่วงหนึ่งของการเดินทางของทุนและแรงงาน ฝ่ายเมือง ประสบการณ์และวิธีการของนักเขียนที่มีบางส่วนอย่างการศึกษา แม้ไม่อาจเทียบเคียงกับเรื่อง แม้ ของแมกซิม กอร์กี แต่ก็ไม่เลือนว่าในยุคสมัยที่ “ทุน” และ “แรงงาน” ในบ้านเรามาถึงท้องท่อสู่และท้องเดินทางค้าวัสดุนี้ พื้นที่นี้แห่งการต่อสู้ จะให้อะไรบางอย่างแก่เราได้

วรรณภูมิ จรรย์แสง

คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วิรเดา สมสวัสดิ์ ผู้หญิง...กับความเป็นจริงในสังคม

สำนักพิมพ์ บ้านฯ

เมษายน ๑๔ บท

หนังสือเล่มนี้รวมบทความ ซึ่งเป็นผลงานการวิจัย และผลงานแปล ของอาจารย์วิรเดา สมสวัสดิ์ แห่งคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เกี่ยวกับสถานะของผู้หญิงไทยในด้านกฎหมาย โดยได้ให้พื้นที่สำคัญ ทั้งคู่ไปนี้

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ต้องอยู่ในกลุ่มประเทศที่ยกย่องเพศชาย และเห็นว่าเพศหญิงมาเป็นเวลานาน คงจะเห็นได้จากกฎหมายของประเทศไทย ทั้งแก่สัมภัยบรรดา เช่น กฎหมายมังรายศาสตร์ กฎหมายล้านนา กฎหมายลักษณะผู้เมีย (ใช้มาตั้งแต่รัชสมัยของพระเจ้าอุ้ง พ.ศ. ๑๗๔๐ ถึง พ.ศ. ๑๗๗๙) จนถึงกฎหมายสมัยนี้จุบัน เช่น กฎหมายครอบครัว หรือบราบ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๗๗ ซึ่งได้รับการแก้ไขอีกครั้งหนึ่งในบี๊๒๕๑๘ ทั้งหมดนี้ ให้มีบทบัญญัติที่แสดงออกอย่างโจ่งแจ้งถึงการให้สิทธิผู้ชายเหนือผู้หญิง ซึ่งคุณวิรเดา ไก้ยกหัวอย่างจากบทบัญญัติทางกฎหมายในสมัยต่างๆ มาสนับสนุนทัศนะอันนี้อย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง (บทความที่ ๓, ๔ และ ๕)

การที่กฎหมายไทยที่แล้ว นำมา มีการกีดกันทางเพศ หรือแสดงออกชัดเจนลักษณะ เพศ (ชาย) นิยมนั้น สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะโครงสร้างของสังคม ๓ ประการ กือ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีระบบการผลิตแบบเกษตรกรรมชั้นบทบาทและกำลังในการผลิตของผู้หญิงมองเห็นไม่เกินซัก เช่นการเป็นแม่บ้าน คุ้มครองรักษาซึ่งบ้านไว้เป็นแรงงานที่สำคัญ แต่ไม่ได้มีผลผลิตที่เห็นได้ชัด ข้อที่สองกือโครงสร้างทางการเมือง ซึ่งผู้หญิงไม่ได้เป็นผู้ควบคุมอำนาจทางการเมืองซึ่งไม่อาจออกกฎหมาย และกำหนดค่าภาษีในสังคมที่จะผลักดันให้หญิงมีบทบาทในสังคมและสถานะทางกฎหมายที่สูงเด่นขึ้นมาได้ ประการสุดท้าย กฎหมายเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะวัฒนธรรมและชนบุรรมเนียม ความเชื่อถือเก่า ๆ ตลอดเวลา ๓ ขุก ที่ผ่านมาคือคุกทาส ยุคศักดินา และคุกทุนนิยม ซึ่งเป็นสังคมที่ชายเป็นผู้ครอบงำ ทำให้เกิดค่าภาษีที่ว่า ผู้หญิงเป็นเพศที่ “ด้อย” กว่า (บทที่ ๑ และ ๒)

เนื่องจากความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ เป็นส่วนหนึ่งของความไม่เสมอภาคในสังคมชนชั้น สังคมที่คุณส่วนใหญ่คืออาชีวกรอาชีบคนส่วนใหญ่เป็น

ผู้เขียนฯ นำจากทางเศรษฐกิจ การเมือง และกำหนดกฎหมาย ก้าวหน้าของสังคม การแก้ไขเพื่อให้มีความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ จึงจะทำให้ก่อเนื่องมีการแก้ไขการเรียกอาเปรียญในทางเศรษฐกิจ การจำกัดสิทธิเสรีภาพทางการเมือง และการคุกคามทางวัฒนธรรม (หน้า ๑๙ และ ๒๑) ในบทสุดท้าย คุณวิริยา ได้เสนอผลงานแปลงงานวิจัยบางส่วนของ Lyune B. Iglesias และ Ruth Ross เกี่ยวกับการปฏิรูปกฎหมายครอบครัวใน Jin ซึ่งมุ่งหมายที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงทักษะของประชาชนควบคู่ไปกับการร่างกฎหมายใหม่ เพื่อให้การยอมรับในความสำคัญของเพศเป็นไปอย่างราบรื่นขึ้น

บทความในหนังสือเล่มนี้ให้ความรู้สึกว่าเป็นบทความที่สะท้อนความเห็นของลัทธิสตรีนิยม (feminism) หรือขบวนการ “ปลดแอก” สตรี (Women Liberation Movement) ทำให้มีความรู้สึกว่า ผู้เขียนได้มองบัญชาที่ก้องการวิจัยอย่าง “subjective” มากกว่า “objective” การใช้ subjective approach ในการวิจัยผลงานทางวิชาการ ไม่ใช่เรื่องแปลกหรือผิดปกติอย่างใด แต่เป็นเรื่องที่ห้องใช้ความระมัดระวัง เพราะข้อมูลทั้งๆ ที่คัดล้านกับทฤษฎีและความคิดเห็นของผู้เขียน อาจถูกมองข้ามไป ไม่นำมาพิจารณาโดยละเอียด ทำให้ภาพพจน์ของบัญชาอาจเปลี่ยนไปได้ ยกตัวอย่าง เช่น ในบทความที่ ๔ กฎหมายสามัญ ความสอดคล้องในเรื่องเพศนิยม ผู้เขียนได้ยกหัวอย่างกฎหมายที่มีลักษณะ เพศ (ชาย) นิยมหลายประการ แพ้ดึงกระนักนิยมกฎหมายบางส่วน เช่น ในกฎหมายมัธยายาตราสตรีในการแบ่งสินสมรส ซึ่งให้ความคุ้มครองแก่เพศหญิงมากกว่าการเดือนฯ เป็นกัน ถ้าผู้เขียนสามารถแยกแยะได้อย่างละเอียดเข่าน่า กฎหมายหมู่ใหม่ในไม่ให้ความเสมอภาคแก่สตรี และหมู่ใหม่ให้ความเสมอภาคแก่สตรีในทุกๆ หัวข้อ ก็จะเป็นการบังคับความเข้าใจ (ท่องจำผิด) ว่าผู้เขียนได้เลือกข้อมูลเชิงเพศที่จะมาสนับสนุนทฤษฎีที่ได้ทิ้งไว้

ผู้เขียนได้ให้ความรู้สึกว่าเป็นประโยชน์เกี่ยวกับลักษณะกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับสตรีในสมัยที่แล้ว แต่มีข้อที่พ่อจะหันกลับไปอ่านได้

ข้อแรก เป็นที่สังเกตให้รู้ว่ากฎหมายส่วนใหญ่ที่ได้รับการกล่าวถึงเป็นกฎหมายในอดีตซึ่งส่วนใหญ่ถูกยกเลิกไปแล้ว (ยกเว้นกฎหมายลักษณะผู้เมืองบางเรื่อง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา ซึ่งยังมีผลใช้บังคับถึงสมรสที่สมรสกันมา ก่อน วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๗๘) สำหรับกฎหมายนี้บัญญัติด้วยกฎหมายครอบครัว ซึ่งแก้ไขจาก บวรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๗๗ เมื่อปี ๒๕๑๙ เป็นทัน ให้มีการกล่าวถึงเพียงเล็กน้อย ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวว่า กฎหมายที่ใช้ในบัญญัติมีการแก้ไขให้ความเสมอภาคแก่สตรีมากขึ้นในหลาย ๆ ประการ (เพราจะฉะนั้น จึงไม่ได้กล่าวถึง เพราไม่ทรงกับขาดประسنก์ของหนังสือ) เช่นสิทธิการประกอบอาชีพ อำนาจในการอบรมครัว สิทธิทางการเมือง ฯลฯ (หน้า ๓๙, ๔๙-๕๓, ๕๐-๕๖) อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ สตรียังถูกกดกันอยู่ แล้วก็ยังมีบัญญัติภายในนั้น หลักมาตราที่ยังให้ความไม่เท่าเทียมกัน เช่น เทศกาลข้าวสาร การทำอาหาร ฯลฯ การให้ความสนใจแก่กฎหมายในอดีตที่เลิกใช้แล้วนั้นมีคุณค่าทางค่านประวัติศาสตร์ และชี้ให้เห็นถึงความเป็นมาของความไม่เสมอภาคมากกว่าจะสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นจริงในสังคมบัญญัติ ไม่มีการคัดค้านว่ากดกอคเวลาที่ผ่านมา สตรีไทยถูกกดดันในด้านกฎหมาย เพราลักษณะของเศรษฐกิจการเมือง และสังคมในสมัยนั้นช่วยส่งเสริมให้เกิดความเหลื่อมล้ำ แต่บัญญัติลักษณะสังคมเศรษฐกิจ การเมืองเปลี่ยนไป บทบาทของสตรีในสังคมเปลี่ยนไปด้วย ทำให้เป็นที่นำเสนอให้ไว้รู้ว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ อย่างไรบ้าง หากกว่าจะถูกในสิ่งที่ทุกคนเห็นชัดอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ข้อความที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ว่า แม้ในการดีที่กูญหมายให้ความเสมอภาคในทางปฏิบัติ การก็อกกันก็ยังมีอยู่ เช่น การพิจารณาทำแท้แห่งการงาน เรื่องนี้เป็นที่นำเสนอไปมากกว่าทำไม่ลงก็ชัน เพราะเรื่องนี้เรื่องที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง ความเสมอภาคที่แท้จริงจะได้บังเกิดขึ้น ไม่ใช่มีแต่ในทฤษฎีเท่านั้น

ข้อที่สอง กูญหมายที่ได้รับการกล่าวถึงในบทความถ่างๆ เป็นกูญหมายครอบครัวเสียส่วนใหญ่ เช่น การห้ามร้าง อันจางในครอบครัว การคุ้มครองสิน การแบ่งสินสมรส ซึ่งแม้ว่าสิ่งเหล่านี้จะมีความสำคัญ เพราะเป็นพื้นฐานของสิทธิส่วนบุคคลที่สิริจะพึงมี และเป็นบทบัญญัติที่แสดงให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างเพศอย่างมากแก่บังกูญหมายเพียงส่วนน้อยที่เกี่ยวกับสิทธิของสตรี และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกูญหมายที่ให้ประโยชน์แก่สตรีเพียงกลุ่มน้อย คือผู้ที่ผู้เขียนเองได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า “กลุ่มสตรีขั้นถูกที่มิได้กาลและฐานะดีกว่าสตรีล้วนใหญ่ในประเทศ ผู้ที่ต้องการลดความเสียเบรี่ยนของบังกูญหมายในครอบครัวและเพื่อลดภาระการงานออกให้ของสามี” (หน้า ๑๓-๑๔) ยกเว้นอย่างเช่น การแบ่งสินสมรสในกรณีที่ภรรยาสมรยาจน์ แม้จะหาเงินเลี้ยงปากเลี้ยงห้องก็ยังทำได้ด้วยความยากลำบาก จะมีสตรีคนไหนที่จะมาห่วงว่าควรจะมีการแบ่งสินสมรสอย่างไร การเสียเบรี่ยนได้เบรี่ยนในค้านการห้ามร้าง กล้ายืนเรื่องที่ไม่สำคัญในกรณีที่ผู้ชาย (หรือหญิง) ทดสอบไปเฉยๆ ซึ่งเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นอยู่เสมอในสังคมบ้านจุนัน เหตุที่บุชื่อนลลวันไม่ได้กล่าวทั้งแบ่งมุนทางกูญหมายอื่นๆ อาจจะเป็นเพราะได้จำกัดขอบเขตของการวิจัยไว้เพียงกูญหมายที่มีอยู่ สำหรับกูญหมายอื่นๆ เช่นกูญหมายแรงงานของสตรี สวัสดิการเขื่นการตลาดดอนบุกร กูญหมายเกี่ยวกับการล่อตัวและโทรศัพท์ กูญหมายโสเกล็ต กูญหมายการทำแท้เหล่านี้ อาจจะไม่ได้มีบัญญัติไว้ในกูญหมายอีก ทำให้ไม่สามารถกล่าวถึงได้ ซึ่งก็เป็นข้อที่ควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการอภิปราย

เพื่อให้มีการกันทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมก่อไป ที่จะเป็นประโยชน์แก่สตรีทุกชนชั้น

ในบทความที่ ๔ ความไม่เสมอภาคทางเพศ กูญหมายกับการปฏิบัติ กรณีครอบครัวแยกเทพบาลนคร เชียงใหม่ ผู้เขียนได้สุ่มทัวอ่าย่างจากครอบครัว ๓๐๐ ครอบครัว เพื่อที่จะได้ทราบว่าลักษณะที่ปฏิบัติในบ้านจุนันของบังกูญหมายครอบครัว บรรพด๔ แห่งประมวลกูญหมายแห่งและพาณิชย์ บี ๒๔๗๗ หรือไม่ การวิจัยอันนี้ได้ให้ประเด็นที่สำคัญ ๒ ประการคือ

๑. กูญหมายครอบครัว บี ๒๔๗๗ ให้อำนาจในการคุ้มครองครอบครัว แก่สามีมากกว่าภริยา ซึ่งไม่ตรงกับทางปฏิบัติของประชาชน ถ้ามีการทักสินใจในเรื่องต่างๆ ร่วมกันมากกว่า ข้อมูลนี้ให้ความคิดสองประการอย่างแรกคือ กูญหมายที่ออกในบี ๒๔๗๗ สะท้อนลักษณะเศรษฐกิจ สังคมในสมัยนั้น ซึ่งสตรีเพียงจะเริ่มเข้ามายืดหยุ่นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ความเชื่อมั่นว่าผู้หญิงเหมาะสมแก่การทำแท้ง แม่บ้านยังคงมีอยู่ จึงทำให้มีการให้สิทธิอำนาจแก่ชาวนามากกว่า แต่เมื่อ ๓๐ ปีที่มา สังคมเปลี่ยนไป ลักษณะของสังคมนั้นจะมีกันให้อำนาจในครอบครัวเปลี่ยนไปเองด้วย แม้ว่ากูญหมายจะบังไว้อีกอย่างก็ตามทำให้ผู้ชายจะต้องยอมรับความสำคัญของผู้หญิงในการทักสินใจต่างๆ ไปเอง แม้ว่าผู้หญิงจะไม่ได้เรียกร้องก็ตาม อย่างที่สอง คือความคิดที่ว่า เรื่องของครอบครัวนั้นบางครั้งเราถ้าไม่สามารถจะกำหนดออกมานี้แน่นอน (ในระยะยาว) หรือที่เรียกว่า ขาวกันคำ เนื่องจากครอบครัวนี้ความสัมพันธ์ที่มีรากฐานจากความเข้าใจ ความต้องการอยู่ร่วมกัน ถังนั้น กูญหมายที่ว่า ภริยาจะต้องเอาข้าวตอกออกไม่ไปบุชาสามี เมื่อได้ล่วงเกินไปก็ยังคงสั่งไว้ว่า ในทางปฏิบัติจะมีไกรทำ หรือถ้าภริยาไม่ทำจะมีสามีคนใหม่ในไปพื้องศาลเพื่อบังกันให้ภริยาทำ ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า ผู้หญิงไม่จำเป็นจะต้องมีความเสมอภาคทางกูญหมายเพียงแต่ท้องการจะเน้นไว้ ความเสมอภาคทางกู-

หน่วยนี้ใช้รัฐธรรมนูญ และสิ่งที่ควรทำให้การอบรมครัวก่อรุปอยู่ได้ ด้วยสำนักวิชาการอย่างรวดเร็ว กันว่า ให้จัดมีสิทธิหรือเสียงสิทธิมากกว่ากันแล้วการอบรมครัวจะมีความสุขได้อย่างไร

๒. สังทิวงศ์นี้จัดขึ้นให้เห็นอีกอย่างหนึ่ง คือช่องว่างระหว่างกฎหมายและประชาชน ในการสั่งห้ามอาหารย่างจาก ๓๐๐ กรัมครัว มีสูตรไม่วุ้กหมายเรื่องอ่อนน้ำจิ้งฟามีในการเลือกภูมิลักษณ์ ถึงร้อยละ ๗๙ และคุ้มครองร้อยละ ๕๕ ไม่ทราบว่า เมื่อนับถูบัญชีของกฎหมายที่ระบุให้สำนักงานนี้เป็นผู้อนุญาตหรือให้คำอินยอมในการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ แต่คงให้เห็นว่า การแก้ไขกฎหมายอย่างเดียวไม่พอ ต้องมีการให้การศึกษาแก่ประชาชนด้วย

โดยทั่วไปแล้ว หนังสือเล่มนี้ทำให้ผู้อ่านทราบหน้าดึงความเหลื่อมล้ำระหว่างเพกที่มีระบุไว้ในกฎหมายไทยที่เขียนมา อันจะเป็นแรงบันดาลให้มีการต่อสู้เพื่อความเสมอภาค ดังที่ผู้เขียนได้หัวหัวไว้ นอกจากนั้นยังมีประโยชน์ในด้านข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เกี่ยวกับกฎหมายในอดีตบางส่วน หนังสือเล่มนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาขั้นหากรักษาที่ทางเพก คือให้ศึกษาทั่วบัญชีเพื่อที่จะเป็นหนทางก่อการศึกษารายละเอียดอีกด้วย เช่น สาเหตุ การแก้ไขที่ทำมาแล้วจะมีอีกไปและความสำเร็จในการแก้ไขนั้น ๆ ถ้าจะเปรียบหนังสือเล่มนี้กับอาหาร ก็จะเป็นพากอาหารเรียกน้ำย่อย (entrée) ซึ่งแม้ว่าจะอร่อย และชวนให้อาหารรับประทานมากขึ้นอีก ก็ไม่สามารถทำให้รู้สึกว่า อร่อยหรือสมใจได้

ชุดพิพ. วิรุณหงษ์

หนังสือเล่มนี้ เกี่ยวกับ โภคภัณฑ์ กับการพัฒนา แบบโซเวียต

(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
๒๕๒๖) ๑๗๑ หน้า
ราคา ๒๐ บาท

ในบรรดาหนังสือและข้อเขียนทั่วๆ ทางวิชาการ เกี่ยวกับประเทศไทยในค่ายคอมมูนิสต์ที่เป็นภาษาไทยนั้น ยังมีอยู่น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับหนังสือทางวิชาการเกี่ยวกับประเทศไทยต่างๆ ในค่ายทุนนิยม โดยเฉพาะศิริสุวรรณริกา ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะอธิบดีพอกทางการเมืองและความเป็นอานันดิคมทางวิชาการของบ้านเราที่ผู้พันอุ่นกับประเทศไทยทุนนิยมและอุดมการทางการเมืองที่ต้องค้านคอมมูนิสต์อย่างเหนี่ยวแน่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบางช่วงบางสมัยที่ผู้ปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการ การศึกษาการเมืองปักครองของประเทศไทยเหล่านี้คุ้มเมื่อจะเป็นสิ่งที่ห้าม เลยทำให้หนังสือทางการไทยซึ่งเป็นข้าราชการแทนทั้งสิ้นถูกแบ่งแยกไม่เห็นกันในนโยบายดังกล่าว แต่ยังน้อยที่สุดก็ต้องลงบันทึกเรื่องทั้งนี้โดยเสียค่าที่จะคืนอนาคตซึ่ง ๑๐ ของค่าวงเง เพราะขาดชั้นผู้ปกครองไทยทั่วไป ค่อนข้างจะเส้นทัน บางครั้งเพียงแต่เห็นชื่อและรูปเล่มที่ชวนให้คิดว่าเป็นสัญญาณหรือการปลุกระดมของคอมมูนิสต์ ท่านก็ไม่ได้นอนไม่หลับ อาจจะคิดเห็นนั้นที่ทำให้หนังสือเล่มนี้จึงปรากฏออกมานั่น ช่วงที่บรรยายทางการเมืองแบบเด็ดขาดได้ฟ้อนคล้ายลงไปบ้างแล้ว

ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ หาเดิมที่พอกทางสอนการเมืองอยู่ที่ค่ายรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และคุ้มเมื่อว่าจะเป็นผู้ที่เคยศึกษาและทำการสอน เกี่ยวกับการเมืองการปกครองของประเทศไทยภาพใหญ่รวมไปถึงทั้ง ๔ และเคยมีงานเขียนเกี่ยว

กับประเทคโนโลยีแล้ว เพราะฉะนั้นน่าจะเป็นข้อได้เปรียบของผู้เขียนเรื่องนี้ว่า ก็จะมีความรู้ความเขียวชาญเกี่ยวกับประเทคโนโลยีเป็นอย่างดี ผู้เขียนได้แบ่งหนังสือออกเป็น ๒ บทคือ กัน ซึ่งจะใช้วิธีการวิจารณ์ เป็นบทที่ ๑ ในบทแรกเป็นความนำและความหมายของการพัฒนาการเมืองซึ่งได้พูดถึง ๓ ประเด็นใหญ่ คือ ประเด็นแรกเกี่ยวกับว่าโลกที่สามหรือที่ตุ้กเรียกว่า ประเทศไทยกำลังพัฒนามายังไง ว่า มีสภาพทั่วๆ ไป เป็นอย่างไรบ้าง ประเด็นที่สองการศึกษาเกี่ยวกับโลกที่สาม และประเด็นที่สามเกี่ยวกับแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโดยเฉพาะการพัฒนาการเมือง ซึ่งเป็นส่วนของการเสนอความคิดที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ความแบบฉบับของหนังสือทั่วๆ ไปที่จะต้องบอกถึงแนวความคิดและทฤษฎีที่ทั้งสองใช้ศึกษา

สำหรับ ประเด็นแรก การทำความเข้าใจเกี่ยวกับโลกที่สามนั้น ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มโลกที่สามนี้ เป็นกลุ่มประเทศไทยเชิงเด็กใหม่ ต่างหากจากที่เคยตูก แบ่งแยกไว้แต่เดิม แต่ก่อนสังคมโลกครั้งที่ ๑ เป็น ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มประเทศไทยทางการเมืองและระบบประชารัฐ ทางวันทศและให้ใช้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม กับกลุ่มประเทศไทยที่ปกครองโดยระบบอุดหนัก การและระบบเศรษฐกิจแบบคอมมูนิสต์ ซึ่งกลุ่มโลกที่สามนี้ยังรวมไปถึงประเทศไทยเชิงเด็กที่เป็นเอกชนโดยกลอ洁 แต่มีความล้าหลังทางเศรษฐกิจ เช่น ไทย อินเดีย ปากีสถาน เป็นต้น เป็นทั้งส่วนการพัฒนาด้านภูมิศาสตร์ทั่วๆ ไป ของประเทศไทย ที่ไม่มีอะไรใหม่แทรกต่างจากนักวิชาการคนอื่น ๆ เช่น ความยากจน ระดับความมั่นคงฐานะเป็นอยู่ต่ำ เกษตรกรรมแบบล้าหลัง ความต้องในเทคโนโลยีวิทยาการ การขาดการศึกษาฯลฯ บรรดาประเทศไทยที่รัฐนิยมเริ่มให้ความสนใจก่อการพัฒนาดินแดนเหล่านี้ เมื่อหลังสิ่งแวดล้อมครั้งที่ ๒ ซึ่งอาณาจักรคอมไทร์รับเอกสารเป็นประเทศไทยใหม่ จำนวนมากและมีการอพยพรุ่งข้ายาก

ของลักษณะนี้ ความเกรงกลัวก่อการที่ประเทศไทย เหล่านี้จะเลือกแนวทางนี้ (ซึ่งแท้ที่จริงคือความกลัวที่ทั้งสองจะต้องสูญเสียบริวารและผลประโยชน์ของประเทศไทยจัดการรัฐนิยมนั้นเอง - ผู้วิจารณ์) ทำให้ประเทศไทยจัดการรัฐนิยมเจ้าของอาณาจักรคอมไทร์มาเสนอความช่วยเหลือพัฒนาตามแนวทางของตน ดังที่ผู้เขียนได้ย้ำการเดิมสหราชอาณาจักรว่า “นับได้ว่าในปัจจัยที่ประเทศไทยเกิดใหม่พัฒนาเศรษฐกิจและอุดหนักทั่วโลก เป็นนโยบายต่อต้านคอมมูนิสต์อย่างหนึ่งของสหราชอาณาจักร” โดยผู้เขียนได้อ้างความคิดของเจ้าหน้าที่ AID ที่บอกว่า การพัฒนาการเมืองนั้น ก็คือความมั่นคงทางการเมืองแบบนิยมอเมริกา ต่อต้านคอมมูนิสต์ (หน้า ๑๓) ตัวอย่างเช่น ประเทศฟิลิปปินส์ ทำให้ประเทศไทยใหม่จำนวนไม่น้อยได้รับการสนับสนุนทั้งทางอาชญาและทางการเงินจากสหราชอาณาจักรและมิตรค่ายตะวันตกไม่ว่าประเทศไทยนั้น จะปักธงอยู่哪 บนประชารัฐ แต่ก็ต้องให้ต่อต้านคอมมูนิสต์ เพื่อจะได้รับการสนับสนุน ว่าอาณาจักรคอมมูนิสต์ ในระยะแรกจะยังเกลียดและมีความแค้นต่อจักรวรรดินิยมทั้งหมดอยู่ แต่ความช่วยเหลือแบบมหาเศรษฐี ทำให้ถึงกุญแจนำประเทศไทย เกิดใหม่ อย่างมาก แต่ยังมีจำนวนไม่น้อยที่ยังมองว่า ประเทศไทยเมืองแม่แท้เดิมก็ยังคือนักชู้ครึ่งอยู่นั่นเอง

ส่วนในประเด็นที่สอง ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า ลักษณะการเมืองระหว่างประเทศไทยที่เปลี่ยนไปนี้เองทำให้การศึกษาทางรัฐศาสตร์ในสาขาวิชาการปักธงของเบร์ลินเปลี่ยนไปด้วยคือจากการศึกษาทำกัดอยู่เฉพาะประเทศไทย มหาอำนาจ ๓-๔ ประเทศ มาก สู่ความสนใจในการศึกษาประเทศไทยที่กำลังพัฒนาหรือกลุ่มโลกที่สาม ซึ่งมีทั้งการศึกษาเพื่อการศึกษาหาความรู้และความเข้าใจเป็นสำคัญ และการศึกษาและวิจัยอย่างลับ ๆ ของหน่วยงานรัฐบาล แต่ผู้วิจารณ์มีความเห็นว่าไม่ว่าจะเป็นการศึกษาลักษณะใดก็ตาม โดยที่ประเทศไทยจัดการรัฐนิยมเป็นเจ้าของงานเหล่านี้เป็นอ่วนใหญ่ จึงย่อหน้า นำไปใช้เพื่อผลประโยชน์ของตน และโดยเด็ดขาดอย่างยิ่ง

วิธีการศึกษาที่เปลี่ยนไปจากการมองแต่สถาบันและนิติย์ (คือทฤษฎีใหม่) มาสู่การศึกษาโดยอุปนัธที่ หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง ยังมีตัวตนให้ประทิยษ์น้ำก

สำหรับ ในประเด็นที่สาม ผู้เขียนได้พูดถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา โดยยกเอาแนวความคิดของทั้งจากนักวิชาการไทยและต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้อ้างอิงอยู่บ่อยๆ มาให้พิจารณา มีการพัฒนาข้อสังเกตเกี่ยวกับภาระการพัฒนา (Development) การเจริญเติบโต (Growth) การทำให้เรื่องเปลี่ยนให้ทันสมัย (Modernization) ว่ามีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันอย่างไรบ้าง ส่วนทัวผู้เขียนได้สรุปว่า การถูกกระบวนการเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยนั้นต้องดูແມ່ນุ่มต่างๆ ของ การเปลี่ยนแปลงในศินแคนนันฯ ทั้งสามภัณฑ์ตัวกัน ให้เก่งองคุกทางภัณฑ์เทคโนโลยีอย่างหนึ่ง ภัณฑ์ แบบของภาระอย่างหนึ่ง และภัณฑ์ศักดิ์ความคิดอีกด้วยหนึ่ง (หน้า ๒๘)

อย่างไรก็ผู้เขียนได้กล่าวในตอนท้ายของบทแรกว่า จากการที่สังคมตะวันตกในบ้านจุกมองว่าเป็นพัฒนาของการพัฒนาในสมัยนี้ บ้านและประเทศไทยเหล่านี้เคยผ่านสภาพด้อยพัฒนามาเช่นกัน ทำให้เกิดแนวความคิดที่ว่าการพัฒนาตามอย่างประเทศเหล่านี้ ซึ่งมีอยู่๒ แบบใหญ่ๆ กว้างกันกือ แบบยุโรปและอเมริกาที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยและเศรษฐกิจแบบบุญนิยม กับแบบโซเวียตซึ่งมีการปกครองแบบรวมอำนาจเบ็ดเสร็จและเศรษฐกิจแบบคอมมูนิสต์ ก็อาจเจริญชื่นประเทศาเหล่านี้ได้ ซึ่งในบทแรกนี้ก็เป็นการทำความเข้าใจทั่วไป แต่กระนั้นก็คือผู้อ่านอาจจะเกิดความสงสัยว่าทำไมแนวความคิดในการพัฒนาที่เสนอตอนนั้น จึงไม่เหมือนข้อสรุปในตอนท้ายของบทนี้ ซึ่งอันที่จริงผู้เขียนน่าจะเสนอแนวความคิดของการพัฒนาแบบเศรษฐกิจแบบบุญนิยม และแบบคอมมูนิสต์มากกว่าการพูดถึงแนวความคิดในเรื่องการพัฒนาการเมืองทั่วไป ซึ่งผู้เขียนเก็บจะไม่ได้นำมาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ในบทต่อๆ ไปเดย

บทที่ ๒ ในหัวข้อที่ว่า การพัฒนาทางการเมือง และเศรษฐกิจแบบตะวันตก ซึ่งหมายถึงการพัฒนาภายในได้การปกครองแบบประชาธิปไตยและเศรษฐกิจแบบบุญนิยม ซึ่งผู้เขียนได้ใช้สรุปเมริคabein กรณีของการวิเคราะห์ โดยผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นถึงความพยายามของชาวเมริกันที่พยายามจะสถาปนาระบอบประชาธิปไตยขึ้นดังที่เป็นเอกสารจากอังกฤษในปี ก.ศ. ๑๗๗๖ โดยเฉพาะผู้เขียนได้ให้ความสำคัญกับผู้นำคนแรกคือ ประธานาธิบดี จอร์จ วอชิงตันมากกว่า เป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่ส่งเสริมให้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยทั้งๆ ที่มีโอกาสที่จะก้าวไปสู่เผด็จการได้ (หน้า ๔๐-๔๙) ซึ่งผู้เขียนน่าจะมองจากด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบอิสระนิยมและรักในเสรีภาพของคนเมริกาด้วย เพราะแต่ละออกให้เห็นในหลายกรณีของประวัติศาสตร์ของเมริกา จากนั้นผู้เขียนได้พูดถึงการดำเนินการทางเศรษฐกิจในลักษณะปล่อยให้เอกชนดำเนินการแข่งขันอิสระซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบทางการเมือง ว่ามีส่วนสำคัญยิ่งทำให้เศรษฐกิจของเมริกาเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว นอกเหนือจากนี้ยังคงภัณฑ์ที่มีความสำคัญ ทางเทคโนโลยี โดยผู้เขียนได้แสดงถึงวิถีทางการค้าและส่งออกจากฝั่งแท่น ๑๗๘๕ เรื่อยมาว่ามีแนวโน้มการส่งออกสูงขึ้นเรื่อยๆ ในกรณีของยุโรป ก็ปรากฏว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่ให้เพิ่มเติมบื้นจัยทางภัณฑ์ การล่าอาณาจิດเพื่อเป็นแหล่งวัสดุคุณและผลิตได้ทำให้ประเทศในยุโรปมีคุณวิริยะขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเห็นว่าในกรณีของเมริกานั้นผู้เขียนมิได้แสดงถึงความสัมพันธ์กับบื้นจัยทางภัณฑ์เลย ทำให้เกิดความเข้าใจว่าความเจริญของเมริกาที่เป็นอยู่ขณะนี้สาเหตุจากบื้นจัยภัยในอย่างเดียว ซึ่งโดยความเป็นจริงแล้วเมริกาก็เป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจโลก ทั้งที่มีการค้าเข้าและส่งออกเงินน่าที่จะมีผลให้เสียจากระบบเศรษฐกิจโลก และบทนี้น่าจะใช้ชื่อว่าการพัฒนาทางการเมืองและเศรษฐกิจแบบเมริกามากกว่า ภาระเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นของเมริกา

ในบทที่ ๓ การพัฒนาสังคมแบบโซเวียต ผู้เขียน
ชี้ว่าจากระยะ ๑๐ ปีที่ผ่านมาบันทึกถ่อกำรปฏิวัติใหญ่
ในปี ๑๙๑๗ ได้ทำให้สังคมโซเวียตมีความเป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกันในชาติ มีความก้าวหน้าทางการศึกษาและ
ที่สำคัญซึ่งถึงกูกໃด้ผู้นำประเทศต้องหันหน้าทึ่งหลายครั้ง
ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจซึ่งผู้เขียนได้อ้างถึงการ
วิเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนาของโซเวียตว่าคำนีนไป
๔ ระยะก้าวหน้า ก่อ ระยะแรกยังขาดงานอย่างรุนแรง
โดยการปฏิวัติ ระยะที่สองเปลี่ยนแปลงหรือลดลงคุณ
ค่าเดิมในสังคม ระยะที่สามคุณค่าลดลงในคนพลังงาน
และความเชื่อถืออีกมั่นแบบเก่าในสังคมตลอดจนเริ่ม
สร้างสังคมใหม่ ระยะที่สี่ ระยะสร้างกำลังเพื่อการ
พัฒนาอย่างเร่งรัดและรวดเร็วและระยะที่ห้า ระยะ
ก้าวพ้นจากสังคมที่ล้าหลังสู่สังคมที่เจริญมาก (หน้า
๔๙) จากนั้นผู้เขียนนี้ได้วิเคราะห์โดยลำบากว่ายังคงเสียด
ประภากการณ์ที่เกิดขึ้นว่าได้ดำเนินไปอย่างไรบ้างตาม
ขั้นตอนเหล่านี้ เช่น การรวมชาติ การันตีอิสาน,
การศาสนา การปฏิรูปที่คืน การยกโอนภาระการต่างๆ
เป็นของรัฐ การเร่งผลักดันค้ำลำภู ซึ่งผู้เขียนได้ชี้
ให้เห็นว่าในระยะของการพัฒนาในแบบนี้ประเพ
ษบัญชาติทั่วๆ ไป ซึ่งมีผู้ใช้อ้างอิงมากแล้ว
และมิใช่เป็นการวิเคราะห์วิถุกุกการณ์ที่เกิดขึ้นจาก
ประสบการณ์ของประเทศที่เป็นแบบนั้นสองที่กล่าว
ไว้ในบทที่ ๒ และบทที่ ๓ เพราะฉะนั้นบทนี้จึงน่าจะ
รวมอยู่ในบทแรกหรือถ้าจะแยกก็ควรจะเป็นบทที่สอง
มากกว่าจะเป็นบทที่ ๔

ในม' หรือสังคมคล่องเมือง กับการทดสอบของการ
ผลิต เป็นทัน จะช่วยให้ผู้ที่ต้องการศึกษาการพัฒนา
แบบโซเวียตเข้าใจปรากម្មการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน

ในบทที่ ๔ บัญชาติและวิถุกุกการณ์ในการพัฒนา
ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่าในความพยายามที่จะพัฒนาระ
เบเก็ตไม่ว่ารูปแบบใดก็แล้วแต่อาจเป็นบัญชาติและ
วิถุกุกการณ์ต่างๆ ที่สำคัญได้แก่ ความมีสำนึกร่วม
ชาติ การทรงอำนาจจากการปกครองไปได้ทั่วราชอาณา
จักร ความชอบธรรมแห่งอำนาจ การมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชน การกระจายสิ่งที่มีคุณค่า
ซึ่งในวิถุกุกการณ์อันหลังนี้ผู้เขียนได้ชี้ว่ามีส่วนสำคัญ
ทำให้ ผู้นำในโลกที่สามบางประเทศหันมาใช้คือแนว
ทางเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม และคอมมูนิสต์ เพราะ
คิดว่าการที่รัฐเข้ามามีอำนาจจะช่วยให้การกระ
ชายตื้น (หน้า ๑๐๘) ซึ่งแนวความคิดเกี่ยวกับ
วิถุกุกการณ์ที่ผู้เขียนเสนอในบทนี้นั้นเป็นการเสนอ
ในเชิงทฤษฎีทั่วๆ ไป ซึ่งมีผู้ใช้อ้างอิงมากแล้ว
และมิใช่เป็นการวิเคราะห์วิถุกุกการณ์ที่เกิดขึ้นจาก
ประสบการณ์ของประเทศที่เป็นแบบนั้นสองที่กล่าว
ไว้ในบทที่ ๒ และบทที่ ๓ เพราะฉะนั้นบทนี้จึงน่าจะ
รวมอยู่ในบทแรกหรือถ้าจะแยกก็ควรจะเป็นบทที่สอง
มากกว่าจะเป็นบทที่ ๔

บทที่ ๕ ประสบการณ์ของประเทศไทยในม' ผู้
เขียนได้พิจารณาที่จะชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จของการ
พัฒนาที่ปรากម្មใน ๒ รูปแบบ คือการพัฒนาแบบ
ตะวันตก (อเมริกาและยุโรป) กับการพัฒนาแบบโซ
เวียก ซึ่งมีเป้าหมายอันเดียวกันแต่ใช้การแตกต่างกัน
นั้น เป็นสิ่งที่ผู้นำของโลกที่สามได้พิพากษ์และต่าง^๑
เลือกเป็นแนวทางของตนโดยผู้เขียนได้ใช้กรณีของ
อินโดนีเซียเป็นกรณีวิเคราะห์การพัฒนาแบบแรก
และกรณีของพม่าเป็นกรณีวิเคราะห์การพัฒนาแบบ
หลัง ซึ่งวิธีการวิเคราะห์ผู้เขียนนี้ใช้วิธีลำดับเหตุการณ์
เป็นส่วนใหญ่ เช่นเดียวกับกรณีของอเมริกา และรัสเซียที่เป็นทั้งแบบ ซึ่งในกรณีของอินโดนีเซียที่ผู้เขียน

ถึงข้อสังเกตว่าที่ล้มเหลวนี้เพราะอินโคนีเชื่อมต่อไปกับรูปแบบการพัฒนาแบบตะวันตกที่สมบูรณ์ คือแม้เศรษฐกิจจะเป็นแบบทุนนิยมแต่เนื่องจาก การเมือง เป็นผลจากการซึ่งเป็นทุนนิยมแบบผูกขาด ทำให้นักคิด ว่าความล้มเหลวของอินโคนีเชื่อเป็นเพราะไม่เป็นไปตามรูปแบบการพัฒนาของตะวันตกจริงหรือ หรือ ว่าอินโคนีเชื่อมรูปแบบการพัฒนาที่ไม่เหมาะสมกับ ตัวเอง และอีกประเท็ณที่ผู้เขียนน่าจะวิเคราะห์ที่ถูก คือการรัฐประหารของเลือกในปี ๑๙๖๕ ซึ่งมีผลต่อ ระบบที่ต้องเนื่องมาภายหลัง ส่วนในการตีของพม่า ผู้เขียนไม่ได้บอกว่าล้มเหลวหรือสำเร็จ เพียงแค่แสดง ให้เห็นความพยายามของพม่าในการพัฒนาแบบโซ- เวียกไก์กระทำอะไรบ้าง ส่วนการวิเคราะห์ความล้ม เหลวกลับไปปรากฏอยู่ในบทสรุป บทท้าย

ในบทสรุป เป็นบทส่งท้าย ผู้เขียนได้สรุปความ พยายามของทั้ง ๒ ประเทศเอกสารใหม่ที่พัฒนา กันและรูปแบบ แตกต่างเหลือทั้ง ๒ ประเทศ ว่ามีสา- เหตุมาจากอะไรบ้าง ซึ่งเป็นข้อคิดเห็นที่น่าสนใจมาก เมื่อพิจารณาเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้แล้วนั้นให้ว่า เป็นสิ่งที่น่าสนใจคือผู้เขียนได้พยายามศึกษาวิเคราะห์ เกี่ยวกับสังคมซึ่งมีระบบการเมือง เศรษฐกิจและ สังคมที่แตกต่างจากสังคมของตัวเองโดยพยายามไม่ เอาความรู้สึกผูกพันส่วนตนเข้าไปเกี่ยวข้อง เพียงแต่ วิเคราะห์ที่ข้อเท็จจริง เสนอให้ผู้อ่านได้พิจารณาด้วย ตัวเองซึ่งงานศึกษาเกี่ยวกับประเทศไทยเหล่านี้ในลักษณะ เช่นห้องบ้านเรายังมีอยู่น้อยมาก และเป็นหนังสือที่ เหมาะสมกับเหตุการณ์บ้านเมืองที่กำลังอยู่ในช่วงของ การแสวงหา rup แบบการพัฒนาที่เหมาะสมกับตัวเอง อย่างไรก็ต้องมีข้อสังเกตเพิ่มเติมอีกทั้งนี้

จากการแรก ในชื่อหนังสือที่ว่าโลกที่สามกับการ พัฒนาแบบโซเวียต นั้นแก้ไขเนื้อหาเบื้องต้นของการ พัฒนา ๒ แบบเปรียบเทียบกัน (อาจเพราะต้องการ ซื้อที่ดินคุกค่า) เพราะฉะนั้นชื่อหนังสือจึงน่าจะเป็น

โลกที่สามกับการพัฒนาแบบประเทศไทยอ่อน懦 หรือ แบบโซเวียตและอเมริกาน่าจะตรงกับเนื้อเรื่องมากกว่า

ประการที่สองแนวความคิดในการพัฒนาที่ผู้เขียน เสนอในบทแรกผู้เขียนเก็บจะไม่ได้เชื่อมโยงหรือใช้ เป็นแนวในการวิเคราะห์อย่างชัดเจนโดยอ้างอิงที่อ้างไว้ ในตอนที่นั้นแล้ว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เขียนไปพูดถึง แนวความคิดการพัฒนาทางการเมืองทั่วๆ ไป มาก กว่าที่จะพูดถึงแนวความคิดการพัฒนาแบบโซเวียตที่ ค้องการเสนอ

ประการที่สาม การวิเคราะห์ว่าถูกความล้มเหลว ของ การพัฒนาของประเทศไทยในโลกที่สาม โดยใช้ ประเทศที่พัฒนาแล้ว ๒ แบบ เป็นตัวแบบจำลอง (model) ว่ามีเพราะไม่เป็นไปตามทั่วแบบนี้ อาจ จะนำไปสู่ความเข้าใจที่ว่าการจะพัฒนาประเทศไทยเหล่า นั้นได้จะต้องดำเนินการตามตัวแบบทั้ง ๒ นี้อย่าง สมบูรณ์เท่านั้น

ประการที่สี่ น่าจะมีการวิเคราะห์บทบาทของ ขักรรรค์นิยมที่มีอิทธิพลโดยเฉพาะการทักษะผล ประโยชน์และการครอบงำที่อยู่ในประเทศไทยที่สาม ๒ ประเทศ นั้นมีผลต่อสภาพความล้มเหลวที่ปรากฏอยู่ ได้ชัดเจนกว่านี้ เช่นที่ผู้เขียนเกริ่นไว้ในบทแรกๆ มีประเด็นนี้จะทำให้เข้าใจว่าเกิดจากบัญญากัยในอย่าง เกี่ยว

ประการที่ห้า ซึ่งเป็นส่วนที่เกี่ยวกับรูปแบบซึ่ง ผู้วิจารณ์ไม่อยากจะวิจารณ์เท่าไนก เพราะไม่ใช่ส่วน สำคัญและไม่ใช่เนื้อหา แต่การที่หนังสือเล่มนี้มีการ พิมพ์พิธีหรือข้อความท้ายไปบ้างเกือบทุกหน้า ซึ่ง ไม่ทราบว่าเป็นความบกพร่องของผู้ใด อาจจะทำ ให้ผู้อ่านบางท่านโกรธเฉพาะผู้ที่ไม่มีความรู้พื้นฐาน การเมืองคือพ่อ เกิดความสับสนและเข้าใจในเนื้อหา ผิดพลาดได้

เอกสาร สายจันทร์
ภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

White House Years, Henry A. Kissinger,
Little, Brown and Company,
Boston, 1979

ถ้าหากศาสตราจารย์ เอ็นรี เอ. กิสซินเจอร์ มีทางเลือกของเขาวง เขายังไม่เป็นที่ปรึกษาฝ่ายความมั่นคงของประธานาธิบดี วิชาร์ต เอม นิกสัน (๑๙๖๘-๑๙๗๓) เพราะถือครองเวลาของการเป็นนักวิชาการ ในมหาวิทยาลัยฮาร์варด และเป็นที่ปรึกษาว่าด้วยเรื่องนโยบายต่างประเทศแก่คณะบุคคลหลายกลุ่ม ในหลายรัฐบาล ศาสตราจารย์ เอ็นรี เอ. กิสซินเจอร์ ภักดิอยู่ในกลุ่ม หรือฝ่ายที่เป็นปฏิบัติภักดิ์ประธานาธิบดีนิกสันมาก_locator

ถ้าหาก เอ็นรี เอ. กิสซินเจอร์ มีทางเลือก เขายังเลือกเป็นที่ปรึกษาแก่ “ประธานาธิบดี เนลสัน แอลฟรีด ร็อกกี้เพลเดอร์” ผู้ซึ่งกิสซินเจอร์อุทิศผลงานชั้นสำคัญเล่มนี้ให้ “เนลสัน ร็อกกี้เพลเดอร์ควรจะได้เป็นประธานาธิบดีผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดคนหนึ่ง เขายังคงสมบัติที่เลอเดิมหลายประการที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้นำ เขายังคงมีความกล้า และเขามีทัศนที่ก้าวไกล” กิสซินเจอร์ เขียนสุดคุ้วิไว้ในตอนกันของหนังสือ *White House Years*

จากรอบรั้วไอวี ของมหาวิทยาลัยฮาร์варด ซึ่งเปรียบเสมือนปราการใหญ่ของพลพาร์กเคนเม็กต์ (Democrat Party) กิสซินเจอร์กูเหมือนจะ “แห้วกม่านประเวณี” ทางการเมือง ออกไปร่วมทัชมาทัยกับพลพาร์กเคนบลิกัน (Republican Party) จากสถาบันศึกษาที่ภาคภูมิใจในตนเองที่ได้ผลิต อหทีประธานาธิบดี เดโมครต ผู้เรื่องนาม เช่น แฟรงก์ลิน ดี. รูสเวลต์ (๑๙๓๒-๑๙๔๕) และ จอห์น เอฟ เก嫩ด์ (๑๙๖๓ ๑๙๖๓) กิสซินเจอร์ข้ามฟากจากโลกของวิชาการ เข้าไปสู่โลกของ “การเมือง” อย่างเต็มที่ ร่วมกับคณะบุคคลซึ่งถูกทิ้งข้างหลัง ค่าจ้างปรัชญา และค่าจ้างความคิดทางการเมือง

กิสซินเจอร์ เป็นชาวเยอรมันพำนัค หลบหนีความโหราภัยการรุกรานของลัทธินาซี (Nazi) ของเยอรมัน เป็นสมาชิกชุมชนชาวเยวี่ห์ ซึ่งมีความสมพันธ์ยั่งนานับสนิทกับพาร์กเคนเม็กต์มาตลอด เพราะจะนั้นการเข้าร่วมในวงการทางการเมืองของกิสซินเจอร์จึงไม่เกิดขึ้น โดยผ่านผู้นำผู้ยิ่งใหญ่อันๆ ของพาร์กเคนบลิกัน “ถ้าจะเป็นรัฐบลิกัน ก็ขอเป็นรัฐบลิกันที่มีหัวหน้า และมีความเกี่ยวพันห่วงใยกับคนจากคนจน ชุมชนกุ่มน้อยบุนนาค” กิสซินเจอร์ถูกเหมือนจะล่าวกับทันเอง และร่วมทีมงานกับเนลสัน เอ. ร็อกกี้เพลเดอร์ ผู้ซึ่งถึงแม้จะร่าเริงหาด แต่ก็มีแนวความคิดที่ก้าวหน้า และอ่อนไหวต่อคนส่วนใหญ่พอสมควร

การเข้าร่วมกับรัฐบาลของประธานาธิบดี วิชาร์ต เอม. นิกสัน เมื่อตอนปี ๑๙๖๙ ของเอ็นรี เอ. กิสซินเจอร์ จึงเติมไปด้วยความรื่อย ลังเล และก่อนข้างจะขาดเยี่ยงภายในกัวกองอยู่มาก และลักษณะเหล่านี้เองที่กลับกลายเป็นลักษณะของแนวโน้มทางต่างประเทศของรัฐบลิกัน ของประธานาธิบดี นิกสัน (๑๙๖๘-๑๙๗๓) และประธานาธิบดี เจ้าราชต์ พอร์ต (๑๙๗๓-๑๙๗๖) ภายใต้การสนับสนุนและแนะนำของศาสตราจารย์ เอ็นรี เอ. กิสซินเจอร์

การเบิกเผยต่อสาธารณะรัฐบาลจีน การเจรจาตกลงเรื่องการลดอาวุธยุทธศาสตร์ (Strategic Arm Limitation Talk) การเจรจาสันติภาพ เพื่อถอนตัวออกจากเวียดนาม เหล่านี้เป็นเหตุการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศที่รัฐบาลพาร์กเคนบลิกัน (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายใต้ประธานาธิบดีนิกสัน ผู้ไม่เคยอ่อนข้อต่อฝ่ายคอมมิวนิสต์) กลับมาเกิดขึ้นในช่วงสมัยนั้น

แท้ในขณะเดียวกัน เหตุการณ์ซึ่งคล้องกับแนวโน้มทางตั้งต้นของพาร์กเคนบลิกันก็มีอยู่มาก เช่น การต่อต้านความเปลี่ยนแปลงในชิลี (Chile) เมื่อประธานาธิบดี ชาดวาคอร์ อายันเก

(Salvador Allende) ได้รับเลือก้ามขึ้นเป็นประธานาธิบดีของโภูมิภาคชั้นนำ การรับรองหัวเรือเบิกเวียกามาเนื้อหาของการปฏิวัติการหัวเรือ หมายถูกเยอซุส (Mayaguez) ในน่านน้ำเมร์

เนื้อหาและสาระของหนังสือ White House Years ของเอนรีค อีสชินเจอร์นี่ เป็นทั้งบ่องหลักการกำหนดภารกิจโดยทั่วไปทั่วโลก (Strategy) และยุทธวิธี (Tactics) ในการดำเนินการขั้นตอนของ “สภาวะความเป็นจริง” ในบรรยายกาศทางการเมืองและการทุก ทดลองการทหารที่กำรอยู่ คิสชินเจอร์หัน อธิบายแนวโน้มฯ แล้วปักน้องผลของการปฏิบัติที่เดิมขึ้น หันสนับสนุนแบ่งวิวิธในเชิงปรัชญาการเมือง และทวงโภคภูมิวิจารณ์วิพากษ์คุยทฤษฎีทางการทหาร และเหตุผลทางประวัติศาสตร์

บางช่วงบางตอนของหนังสือ ๑๕๒๑ หน้าอ่าน แล้วเหมือนกับทฤษฎีประวัติศาสตร์ บางบทมีความรู้สึกว่าเป็นปรัชญาการเมือง และมีอยู่ประประยุทธ์เล่น คือเรื่องของการเสาะแสวงหาความคิด ความเชื่อ และความรู้สึกของฝ่ายตรงข้าม ไม่ว่าจะเป็นสหภาพโซเวียต จีน อนิเกีย ยุโรปตะวันออก ญี่ปุ่น หรือกลุ่มประเทศสันธิสัญญาแอคแอลกิโน (NATO) ล่ามแล้วล้าย ๆ กับว่าเป็นการดำเนินการวิเคราะห์ จิก ของบรรดาผู้แสดงบนเวทีประวัติศาสตร์อันยิ่งใหญ่ ทั้งหมด

ภาษา และสไตล์ของการเขียนนั้น นับว่าเลอเลิศ จริง ๆ ในฐานะที่เป็นนักประวัติศาสตร์ (คิสชินเจอร์ ได้รับปริญญาเอกทางประวัติศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยมาร์กต์) ไม่ใช่ทางการเมืองระหว่างประเทศเมื่อน ที่เข้าใจกันโดยทั่วไป) คิสชินเจอร์แสดงให้เห็นช่องทัศนคติที่กว้างไกล เนี่ยนแหลม และอ่านแนวโน้มฯ แล้วโน้มทางประวัติศาสตร์ และพลังทั่งๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างพิศดาร ลึกซึ้งของการดำเนินเรื่องที่เป็นไปในรูปของประวัติศาสตร์ เชิงวิเคราะห์ชั้นเดิมไปด้วย ข้อความจากเอกสาร มากับข้อคิดจากเหตุการณ์ที่

กล้ายก็งกันในประวัติศาสตร์ แต่มีรายชื่อคิดคำทำนายถึงผลสะท้อนที่จะเกิดขึ้นท่อนาคต คิสชินเจอร์ ก้าวความถึง เมเตอร์นิช (Metternich) ผู้ซึ่งเป็นเจ้าสำหรับลักษณะความสมคุัญแห่งอำนาจชาวยุโรป เบิร์นาร์ด (Bismarck) เจ้าชายนักการทุกชั้นราบรื่น คานธี (Gandhi) และบุคคลสำคัญอื่น ๆ ในประวัติศาสตร์ มนุษยชาติ

ในเบื้องของการใช้ภาษาหนึ่น คิสชินเจอร์มีความสามารถเป็นเลิศ มีความเพราะเนาะละเอียดของ ชีวิตรวมเอาความรักเจนรักกุณของนักเขียนหนังสือพิมพ์ เข้ากับความลึกซึ้งและแหลมคมของนักประวัติศาสตร์ และนักการทุก อ่านแล้วทำให้หัวรำลึกถึงผลงานชั้นเอกของโลกละชั้น Edward Gibbon, *The Rise and Fall of the Roman Empire* เป็นต้น

ในการกำหนดกรอบของนโยบายต่างประเทศ ของสหรัฐอเมริกา ของรัฐบาลรีบับลิกันของประธา นาธิบดี วิชาร์ก นิกสัน คิสชินเจอร์มีส่วนเรียบเรียง และสอดสิ่งความคิดของเขาว่า คำปราศัยเข้ารับตำแหน่งของนิกสัน:

“เมื่อยุคแห่งการเผชิญหน้าผ่านไป เราจำลังเข้าสู่ยุคแห่งการเจรจา ขอให้ประชาชาติทั่วโลกจะกระหนกกว่า ภายใต้รัฐบาลนี้ ถูกทางการสื่อสารจะเปิดเผยอยู่เสมอ

เราท้องการสร้างโลกที่เป็น – เป็นรับความคิดใหม่ๆ เป็นก่อการแตกเปลี่ยนหั้งสินค้า และบุคคล – ชีวิৎโลกไม่มีประชาชาติใดใหญ่หรือเล็กจะถูกหักหั่นอยู่ในความโกรธเคี้ยว และการธကริว

เราไม่สามารถจะทำให้ทุกคนเป็นมิตรกับเราได้ แต่เราจะสามารถที่จะทำให้ทุกคนไม่เป็นศัตรูของเรา

ผู้ซึ่งจะเป็นปฏิบัติษกับเรา เราเชือเชิญให้เข้าร่วมในการแข่งขันกันอย่างสันติ ไม่ใช่ในภายใต้คิดแคน หรือขยายการควบคุม แต่ในการเสริมสร้างความสมบูรณ์ พลสุขให้แก่มนุษย์

ในขณะที่เราสำรวจความลึกของอวกาศ เราหน้าจะกำเนิดไปสู่โลกใหม่ ๆ เหล่านั้นก็ยังกันไม่ใช่โลกใหม่ ๆ ที่จะยึดกรอง แต่เป็นการพยายามขัดขวางใหม่ที่ควรร่วมมือกัน

กับผู้ชี้ทางไปที่จะร่วมมือ เราหน้าจะร่วมมือกันในการลอกอาบูด เพื่อเสริมสร้างโครงสร้างของสันติภาพ และประคับประคองผู้ยากไร้ทิวทัยด้วยกัน

แก่สำหรับผู้ชี้ทางท่องทางความอ่อนแอด้วยระบบของเราราชการที่เราจะยืนหยัดอยู่ย่างมั่นคง เท่าที่เราห้องการจะเป็น และนาทีที่เราประสงค์ จะถูก"

คำว่า "อารมภบท" อันนั้น กิสซินเจอร์กับนิกสัน กล่าวเป็น "ที่มั่น" ที่หมายจะก่อตั้งอย่างยิ่ง ในขณะที่นิกสันมีสัญชาติญาณของนักการเมือง และมองเห็นโอกาสที่จะรุก กิสซินเจอร์ตอบสนองโดยทุกภัย และจุ่มทางการปฎิบัติที่จะให้มาซึ่งเป้าหมายทางการเมือง ในขณะที่กิสซินเจอร์เสนอ "ทางเลือก" ซึ่งไม่มีอะไรมั่นคง นิกสันตัดสินใจเลือกหนทางที่หมายจะที่สุดกัน "ความเป็นจริงในแห่งของความสัมพันธ์แห่งอำนาจ" ("Objective Correlation of forces") ทั้งสองคนเป็น realists ที่ยื่นอยู่บนพื้นฐานของทุกภัย และเหตุผล กิสซินเจอร์ กล่าวไว้ว่า

"สำหรับบุคคลในฐานะกำหนดแห่งความรับผิดชอบ ความอีกนั้นในสันติภาพและเสริมภาพ ไม่สามารถจะวัดได้โดย "อารมณ์" ที่แสดงออกในการเอียงถึงแนวโน้มนโยบาย เราต้องเสนอพันธกรณีของเราก่อตุ่นการณ์ต่างๆ ด้วยระเบียบวินัย ซึ่งรวมไปว่าเพื่อปกป้องคุณค่าต่าง ๆ ของเรา และเสริมสร้างบรรยายกาศเพื่อแสดงภาพและความมั่นคงระยะยาว เราห้องสอนให้ประชาชนของเรารับรู้ว่าพวกเขายังคงมีภาระความรับผิดชอบ ตลอดไป ไม่ควรจะหวังว่าความทึ่งเครียดจะหมดไป และศักดิ์ศรีจะมลายหาย แน่นอนสุดที่มั่น อาจจะเป็นหนทางที่ยากยิ่งสำหรับชาวอเมริกัน

ผู้ขาดความอุดมัคติ แต่เราจะได้รับการทักทิ้งจากอนุชนรุ่นหลัง ว่าเราได้ล้มเหลวที่ดีกว่า ปลดอุดภัยกว่า โลกที่เราบันมาตรฐานจะผู้นำรุ่นก่อนจะให้เรา โลกซึ่งรักษาสันติภาพโดยไม่มีการสมยอมท้อถอย และเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความหวังให้แก่เชื้อชาติโลก"

อนุชนรุ่นหลังจะทักทิ้งในความสำเร็จ หรือล้มเหลวของนโยบายและบทบาทของกิสซินเจอร์ ให้ก็ต้องรับรู้เอาข้อมูลต่าง ๆ ที่เขาได้บันทึกไว้ด้วยความสามารถอันเลอเล็ก ข้อมูลพร่องต่างๆ ของกิสซินเจอร์ และนิกสันนั้นอาจมีอยู่มากมาย แต่เราจะกล่าวหาเขาว่าสองไม่ได้ว่า ในช่วงระยะเวลาแห่งประวัติศาสตร์ที่ทั้งสองเป็นคู่แข่ง และทัวรองันน์ โลกขาดความที่เห็น ขาดความกระตือรือร้น ขาดลีลา และขาดความเปลี่ยนแปลงอันสำคัญ ๆ

แน่นอนจะมีหนังสือบันทึกความทรงจำของผู้อื่น ออกมากัดค้าน บกสรุป คำอธิบาย และการแก้ทิวของเอนรี เอ. กิสซินเจอร์ แต่เราถูกกล่าวไว้ว่า บันทึกหนังสือ และบทวิเคราะห์ วิจัยเหล่านั้นที่จะตามมาก็จะต้องมี White House Years เป็นมาตรฐานในการกำหนดคุณค่าของผลงานเหล่านั้น

กิสซินเจอร์ กำลังจะเสนอผลงานอีกเล่มหนึ่ง รวบรวมเหตุการณ์เกี่ยวกับนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ก้าวเข้าสู่เป็นครั้งที่สอง ในการกระทำการต่างประเทศภายในคณะรัฐบาลของประธานาธิบดี ริชาร์ด นิกสัน และประธานาธิบดีเจอรัลล์ ฟอร์ด (๑๙๗๔-๑๙๗๖) ก่อนที่เดือนนี้จะออกมานำสาระนั้นไปในการเมืองระหว่างประเทศ และประวัติศาสตร์โลก น่าจะให้ความสนใจบันทึกความทรงจำจากทำเนียบขาว

สุรินทร์ พิศสุวรรณ
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Side-Show : Kissinger, Nixon and the Destruction of Cambodia William Shawcross, a Simon & Schuster division of Gulf & Western Corporation, Newyork, October 1979 ; 464 pages ; \$ 2.95

William Shawcross ผู้เขียนหนังสือเรื่อง Side-Show : Kissinger, Nixon and the Destruction of Cambodia นับได้ว่าเป็นผู้ที่กล้าหาญชี้อย่างมากในความพยายามหาหลักฐานต่างๆ มาเปิดเผยให้ผู้อ่านได้ทราบถึงความจริงเมื่อครั้งอดีตประธานาธิบดีนิกสันและอดีตวรุ่มกริว์กาวการกระทำการต่างประเทศใช้อำนาจของตนเองกัดสินใจเข้าเกี้ยวข้องกับการทำส์กรรมในประเทศกัมพูชาอย่างลับๆ โดยปราศจากความเห็นชอบจากรัฐสภาของสหรัฐอเมริกา ซึ่งผลของการทั้งนี้เบนมาจากผู้บุกบิน มี ๔๒ ของมนริกาในคืนแคนกัมพูชาคือความพินาศของชีวิตและทรัพย์สินของชาวกัมพูชาอย่างย่อยยับ

ผู้เขียนเรื่องนี้เป็นผู้สืบสานเรื่องราวด้านเหตุการณ์ในส์กรรมอินโคลินให้กับ น.ส.พ. The Sunday Times ของอังกฤษ และหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ อีกหลายฉบับนักจากนี้เข้ายังได้เดินทางไปสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ส์กรรมกัมพูชาที่อยู่ในประเทศไทยต่างๆ เช่น ไทย, ฝรั่งเศส, จีน, สหรัฐอเมริกาและอังกฤษ เป็นทัน รวมทั้งการขออุเอกสารลับต่างๆ ของรัฐบาล สหรัฐอเมริกาที่เกี่ยวข้องกับส์กรรมอินโคลินจากหน่วยราชการต่างๆ ในประเทศไทย สหรัฐอเมริกา เนื่องจากเข้าได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย The Freedom of Information Act ซึ่งอนุญาตให้ประชาชนชาวอเมริกันขออุเอกสารลับจากการรัฐบาล สหรัฐอเมริกาได้ ทั้งนี้นั่นจึงเห็นได้ว่าจากประสบการณ์และข้อมูลต่างๆ ที่เข้าได้รับอย่างมากมายที่เกี่ยวข้องกับส์กรรมในประเทศไทย กัมพูชาทำให้เขารู้สึกว่าสิ่งที่กล่าวถึงนี้ ไก่ย่างกี

ซึ่งหนังสือ Side-Show เป็นชื่อที่มีความหมายว่า ลักษณะของ ซึ่งเป็นชื่อที่บรรคนักหนังสือพิมพ์ชาวอเมริกันใช้เรียกเหตุการณ์ส์กรรมในประเทศกัมพูชา ว่าเป็นเสมือนละครลาก่อนอย่างส์กรรมเวียดนาม

จุดเด่นของหนังสือ Side-Show จะเห็นได้จากการที่ผู้เขียนได้ขุดคุกคายเบิกเผยให้ทราบถึงเบื้องหลังการปฏิบัติการอย่างลับๆ ของนิกสันและ ดร. คิสซิงเจอร์ เมื่อครั้งที่ทั้งสองอยู่ในตำแหน่งผู้นำของประเทศ สหรัฐอเมริกา โดยการใช้อำนาจโดยพลการและไม่เบิกเผยถึงการสั่งให้ผู้บุกบิน มี ๔๒ บันไปทั้งระเบิดถล่มในคืนแคนกัมพูชาที่เป็นชาติเป็นกลางเพื่อกำลังกำลังคอมมิวนิสต์ที่อาศัยอยู่ในคืนแคนกัมพูชาอย่างโหดร้ายกาจ รวมทั้งการมีส่วนในการล้มรัฐบาล กัมพูชาที่มีสีหนาเป็นผู้นำเพื่อคงล้อนอลเป็นผู้นำของกัมพูชาให้สำเร็จโดยผ่านองค์การ ซี.ไอ.เอ. หลังจากนั้นแล้วสหรัฐอเมริกาที่เข้าไปมีอิทธิพลเหนือรัฐบาลของกัมพูชาอย่างเต็มที่ หนังสือเล่มนี้ได้แสดงให้เห็นว่าหลังจากที่สหรัฐอเมริกาเข้าไปมีอิทธิพลในกัมพูชาแล้วก็สนับสนุนรัฐบาลกัมพูชาในการต่อสู้กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ แต่ยังสหรัฐอเมริกาเข้าไปมีอิทธิพลเหนือรัฐบาลของกัมพูชามาตั้งแต่เพียงไร กลับยังทำให้ประชาชนชาวกัมพูชาต้องเกิดร้อนมากยิ่งขึ้นเพียงนั้น ดังที่ผู้อ่านจะเห็นได้จากหนังสือเล่มที่กล่าวถึงนี้ผู้เขียนได้บรรยายให้เห็นถึงสภาพของส์กรรมในกัมพูชา ระหว่างที่ห้าของรัฐบาลล้อนอลโดยได้รับการสนับสนุนทางค้านยุทธศาสตร์ต่างๆ ทางทหารและความช่วยเหลือในด้านเศรษฐกิจต่างๆ กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ในกัมพูชา จนกระทั่งกำลังทหารของฝ่ายคอมมิวนิสต์สามารถเข้ามายึดกรุงพนมเปญได้

เนื้อหาของหนังสือ "Side-Show" ผู้เขียนได้แบ่งออกเป็น ๒๕ บทอย่างๆ

ผู้เขียนได้เริ่มเขียนบทแรกโดยเบิกตลาดให้เห็นถึงภาพของนิกสันและคิสซิงเจอร์ที่ดำเนินการสั่งให้หน่วยทหารอาสาศิริในภาคภูมิภาคนำผู้บุกบิน มี ๔๒ นำดุกระเบิดไปทั้งในคืนแคนกัมพูชาภายใน

บริเวณที่ฝ่ายทหารอเมริกันเชื่อว่ามีพวกรบเข้าหากองหลบหนี出国ตากลับยัง โดยเรียกแผนปฏิบัติการถังกล่าวว่า “แผนปัญญาติการอาหารชา” ผู้เชื่อกล่าวว่า นิกสันได้สั่งให้ผู้เกี่ยวข้องกับแผนปฏิบัติการถังกล่าวถือเป็นความลับอย่างยิ่งขาด และได้เตรียมการล่วงหน้าที่จะปฏิเสธข่าวถังกล่าวถ้ามีหนังสือพิมพ์สอบถามถังนี้ “ถังหนังสือพิมพ์สอบถามว่ามีการใช้เครื่องบินโน้มถังในคืนเดนกัมพูชาหรือไม่ โดยกองของสหราชอาณาจักรจะยืนยันว่าเครื่องบิน บี ๕๒ ได้โถมตีเส้นทางของกองมิวนิสต์ที่อยู่ในคืนเดนของเวียดนามซึ่งอยู่ติดกับคืนเดนกัมพูชาเท่านั้นและจะปฏิเสธว่าไม่ได้รับรายละเอียดเพียงพอและกำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาตรวจสอบอยู่ ถังหนังสือพิมพ์ยังยืนยันว่าสหราชอาณาจักรได้โถมตีเส้นทางของกัมพูชาหรือรัฐบาลกัมพูชาอ้างว่าสหราชอาณาจักรได้โถมตีคืนเดนกัมพูชาโดยกองของรัฐบาลสหราชอาณาจักรต้องไม่ยอมรับหรือไม่ปฏิเสธแต่จะต้องกล่าวว่ารัฐบาลอเมริกากำลังอยู่ในระหว่างการสอบสวนหาข้อเท็จจริงอยู่ งานระทึกเมื่อรัฐบาลสหราชอาณาจักรได้รับคำประท้วงจากรัฐบาลกัมพูชาในกรณีถังกล่าว รัฐบาลอเมริกาจะแสดงข่าวแก่หนังสือพิมพ์ว่าทางรัฐบาลสหราชอาณาจักรได้ขอโทษรัฐบาลกัมพูชาแล้วพร้อมกับยินยอมขอใช้ภาษาไทยได้ “ หน้า ๒๒ ในบทนี้เป็นการเบื้องfore ให้เห็นถึงเดิมที่เหลือของผู้นำของรัฐบาลอเมริกาที่ใช้ในการโจมตีคืนเดนของประเทศไทยอันได้อย่างดี ”

เมื่อขั้นบทที่สอง ผู้เชื่อได้ย้อนกลับไปกล่าวถึงสภาพภูมิศาสตร์ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนตลอดจนประวัติศาสตร์ของประเทศกัมพูชา สำหรับการกล่าวถึงคุณลักษณะของชาวกัมพูชาผู้เชื่อได้กล่าวว่า “... ชาวกัมพูชานั้นสังกว่า คำกว่า อ่อนไหวกว่า และดูเหมือนว่าจะเป็นมิตรมากกว่าชาวไทยหรือเวียดนาม... ” หน้า ๓๖ การเชื่อเรื่องนี้ไม่ทราบว่าผู้เชื่อเอามาตรฐานอะไรมาเป็นเครื่องสำคัญลักษณะและนิสัยใจของคนกัมพูชา ไทย และ

เวียดนาม ข้อความถังกล่าวจึงเป็นเพียงความคิดเห็นของผู้เชื่อแทนเดียวเท่านั้นที่เป็นชาวต่างชาติชาวตะวันตกที่มองสังคมในตะวันออกอย่างจ忙着วยเท่านั้น

ส่วนบทที่สามเป็นการเขียนถึงประวัติของสหราชอาณาจักรที่ได้แสดงความคิดเห็นว่า สหราชอาณาจักรเป็นสัญญลักษณ์ของประเทศกัมพูชาที่มีชื่อเสียงโด่งดังผู้มีความชาญฉลาดในเวลาที่การเมืองระหว่างประเทศโดยการดำเนินนโยบายเป็นกลางเพื่อไม่ต้องการอยู่ใต้อิทธิพลของมหาอำนาจใดๆ ในบทนี้ผู้เชื่อได้กล่าวให้เห็นถึงชีวิตร่วมทั้ว รวมทั้งบทบาทของสหราชอาณาจักร บริหารประเทศกัมพูชาไว้อย่างน่าสนใจ นอกจากนี้ผู้เชื่อได้แสดงให้เห็นถึงรายงานของกระทรวงสาธารณูปโภคของสหราชอาณาจักรที่เรียกว่า “บัญชีการทางจิตวิทยา กัมพูชา” ซึ่งมีความยาวถึง ๔๗๑ หน้า มีบางตอนได้กล่าวถึงชาวกัมพูชาลง “... คนกัมพูชาโดยทั่วไปแล้วเป็นคนที่เฉยๆ และเชื่อฟังผู้มีอำนาจเหนือกว่า ยกอุปภัณฑ์การดำเนินชีวิตแบบเก่าๆ มีความหยุดพักกับหมู่บ้าน รัตตและบ้านชา เชื่อพึ่งรัฐบาลทุกกรณี ไม่รู้จักประเทศอื่นๆ กลัวผู้ซึ่งสรุปได้ว่าคนกัมพูชาส่วนมากไม่สามารถที่จะตอบสนองต่อผลประโยชน์ของสหราชอาณาจักรได้... มีคนอยู่เพียงสองกลุ่มเท่านั้นที่อาจเป็นประโยชน์ต่อสหราชอาณาจักรคือคนชนชั้นกลางที่เป็นผู้นำ และชนชั้นนายท้าวระดับสูง (ชนชั้นสองกลุ่มนี้ที่รวมตัวกันโกรนลัมสหราชอาณาจักร) ” หน้า ๔๔ ข้อความที่ผู้เชื่อแสดงมาให้เห็นเช่นนี้ จึงเป็นการยืนยันให้เห็นว่ารัฐบาลสหราชอาณาจักรเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังการขัดแย้งของชาติไทยกับชาติเวียดนาม เนื่องจาก การที่รัฐบาลสหราชอาณาจักรเห็นว่าสหราชอาณาจักรไม่ยอมอยู่ใต้อิทธิพลของตน

จากบทที่สี่เป็นทันมา ผู้เชื่อได้เบื้องfore ให้เห็นถึงพฤติกรรมที่นิกสันและคิสซิงเจอร์ร่วมกันใช้กำลังทหารอเมริกันและเวียดนามให้เข้าไปทำลายล้างกองกำลังกองมิวนิสต์ในคืนเดนกัมพูชา สำหรับเหตุผลที่

รัฐบาลสหรัฐอเมริกาให้การสนับสนุนลดอนนolon ท้าวการ
โคนสัมอำนาจของศิริพุชและรัฐบาลอเมริกาที่ช่วยเหลือ
รัฐบาลลดอนนolon อย่างเด็ดที่ในการปราบปรามคอม-
มิวนิสต์ในกัมพูชาหนึ่ง หนังสือฉบับนี้ได้แสดงให้เห็น
ถึงบันทึกของนิกสันมีข้อความว่า “การช่วยเหลือ
กัมพูชาโดยสหรัฐอเมริกา เป็นการลงทุนช่วยเหลือ
ค่างชาติที่ให้ผลคุณค่าอย่างมากที่สุดโครงการหนึ่ง
ในชีวิตของชาพเจ้า การที่ประชาชนชาวกัมพูชา
จำนวน ๗ ล้านคนที่เคยเป็นกลางและขาดการผูกช้อม
ทางทหารสามารถทิ้งกำลังของฝ่ายเวียดนามเหนือซึ่ง
มีกำลังถึง ๕๐,๐๐๐ คนในกัมพูชาได้สำเร็จ หากกอง
กำลังทหารเวียดนามเหนือคังกล่าวไม่ได้อยู่ในคินແคน
กัมพูชาแล้ว เชาก็คงกลับมาฟ้าทหารอเมริกันในเวียด
นามให้อย่างแน่นอน... ดังนั้น เงินแท่ละกอคลั่ງที่
ส่งไปช่วยเหลือกัมพูชาจึงเป็นการช่วยชีวิตคนอเมริกัน
และนำเขากลับมาสู่ประเทศไทยของเราอีกรังหนึ่ง”
หน้า ๒๐๘ นอกจากนี้ ผู้เขียนได้เบิดเผยให้ทราบถึง
จำนวนน้าหนักระเบิดทั้งหมดที่สหรัฐอเมริกานำไปทิ้ง
ยังเบื้องมหาชนแห่งที่ประเทศไทยกัมพูชาที่จัดทำโดยกอง
ทัพอาสาของสหรัฐอเมริกา พื้นที่ทั้งกล่าวบนแห่ง
เป็นพื้นที่รบคุ่มอันอุดมสมบูรณ์ที่มีประชาชนกัมพูชา
อาศัยอยู่อย่างหนาแน่นนับเป็นพื้นที่พัน ๆ ตารางไมล์
ถูกกากบาทลายเป็นเนื้าโฉมที่ของฝูงเครื่องบินบี ๕๒
จำนวนน้าหนักระเบิดทั้งหมดที่ฝูงบิน บี ๕๒ นำไปทิ้ง
ในประเทศไทยกัมพูชาเป็นจำนวนถึง ๕๓๙,๑๖๙ ทัน (ใน
ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นถูกทิ้งระเบิดเพียง
๑๖,๐๐๐ ทัน) หน้า ๒๙

หนังสือเล่มนี้ได้บรรยายให้เห็นถึง lak สุดท้าย
ก่อนที่กำลังของฝ่ายคอมมิวนิสต์จะเข้ายึดกรุงพนม-
เปญ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงก่อนที่ເອກັກຮາຫຼັກ
ອາມຣິກາໃນกรุงพนมเปญได้มีหนังสือเชิญบุคคลสำคัญ
ในคณะรัฐบาลของกัมพูชาให้หลบหนีออกจากประเทศไทย
กัมพูชาโดยทางเครื่องบินเฉลิมกอปเตอร์ของฝ่ายอเมริกา
แต่ปรากฏว่ามีเพียงผู้รักษาการประธานาธิบดีของ
กัมพูชาเพียงคนเดียวเท่านั้นที่เดินทางมาจังสถาน

ເອກັກຮາຫຼັກຫຼູກເມວົກາ ກ่อนທີ່ຈະຫັນເຄື່ອງບິນຈາກ
ກັມພູ້າ ຜູ້ຮັກຊາກປະປະຫາບີກີ້ວັນໄຫ້ພຽມກັບ
ກລ່າວກັບບຽດຄາຜູ້ສູ່ຂ່າວໜັງສູ່ພິມທຳປະເທດ ມ
ກິນນວ່າ “ສหຮູ້ອາມວົກາທຳໄຫ້ກັມພູ້າເຂົ້າສູ່ສົງຄຣານ
ຕ່ອງສຸກັນທໍາຍຄອມມົວນິສົດ ແກ່ຕ່ຽນເນື່ອຮູ້ບາລັກມັນພູ້າ
ກໍາລັງຈະພ້າຍແພັດທໍາຍຄົກສ່ຽງສ່ຽງ ດັ່ງນີ້ແກ່ໄປ”
หน้า ๓๖ ໃນກອນນີ້ຜູ້ອ່ານກົງຈະເຂົ້າໄຈດີ່ກວາມຈິງໃຈ
ຂອງປະເທດມາອໍານາໄຟໂລກເສີຖື່ມີຄົມປະເທດ
ເລີກໆ ໃນເອເຮີຍທະວັນອອກເລີຍໃຫ້ສົ່ງມອບກວາມຈິງ
ກັກົດໃຫ້ອ່າງເຕີມທີ່ ແຕ່ພລື່ທີ່ໄດ້ຮັບທ່ານຜູ້ອ່ານກົງຈະເຂົ້າ
ໄຈຍ່າງແຈ່ງແຈ້ງເນື່ອໄດ້ອ່ານໜັງສູ່ເລີມທີ່ກໍາລັງຄົງນີ້
ໂຄຍກລອກແລ້ວ

ຂອ້າມເຊີ້ນເຫັນໜັງສູ່ “Side Show” ທີ່ໄດ້
ໃຫ້ຮ່າຍລະເອີຍທີ່ໄມ່ເຄີຍໄກເປົ້າມີການເປົ້າມາກ່ອນໃນການທີ່
ສหຮູ້ອາມວົກາເຂົ້າໄປແກຣກແຈ່ງໃນປະເທດກັມພູ້າຊົ່ງ
ປະກາດຕ້ວນບິນກາລັງໃນສົມຍື່ນ ແລະເປົ້າມີການ
ດຶງການທີ່ສหຮູ້ອາມວົກາທີ່ຈະເປົ້າມີກົດລົມໃນຕິນແຄນກັມພູ້າ
ຍ່າງຫັກທ່າງ ຊົ່ງທ່າລາຍຊື່ວົກແລະທ່ານີ້ສິນຂອງປະ
ເທດນີ້ກັມພູ້າທີ່ໄມ່ສ່ວນເກີຍຂ້ອງໄດ້ ຖ້າໃນເຫດ-
ການຝັກລ່າວ ດັ່ງທີ່ຜູ້ເຊີ້ນກົດລ່າວວ່າກາຮະກະທຳດັ່ງລ່າວ
ເກີດຈາກການທີ່ນິກສັນແລະຄືສິ່ງເຂົ້າໄຈວ່າເວົາມ
ເນື້ອໃຊ້ຕິນແຄນກັມພູ້າເປັນທີ່ຫລັບອາຍີໃນສົງຄຣານ
ເວົາມ ທັ້ງສອງຈີ່ກໍາເນີນການໂຄ່ນລົມຮູ້ບາລັກສື່ນີ້ທີ່
ໄມ່ໃຫ້ກວາມຮ່ວມມືອແລະສາປາປະນາຍທ່ານີ້ໄປນິຍມ
ອາມຣິກາເປັນຮູ້ບາລັກມັນພູ້າແທນ ກາງໂຄ່ນລົມສື່ນີ້ດັ່ງ
ກ່າວ່າໃຫ້ແຜ່ນຕິນກັມພູ້າທີ່ຈຸກເປັນໄຟ ຜ່າຍປະ-
ເທດນີ້ກັມພູ້າໄປເຂົ້າກັບຝ່າຍຄອມມົວນິສົດມາກົງຢືນການ
ທີ່ຈະເປົ້າມີກົດລົມທ່ານີ້ໃຫ້ຝ່າຍຄອມມົວນິສົດ ໃນຕິນແຄນກັມພູ້າ
ຂອງຝ່າຍຄອມມົວນິສົດທີ່ຈະເປົ້າມີກົດລົມທ່ານີ້ໄວ້
ເຂົ້າສູ່ໃຈກາລັງປະເທດກັມພູ້າແລະໃນທີ່ສົດຝ່າຍຄອມມົວ-
ນິສົດທີ່ສາມາດຍົກປະເທດກັມພູ້າໄດ້ສໍາເລົາ

หนังสือเล่มนี้ຈຶ່ງເໝາະສມອ່າງມາກທີ່ຈະເປັນໜັງ
ສູ່ທີ່ໃຊ້ກົກຂາດີ່ກວາມເບີນມາຂອງປະເທດກັມພູ້າໃນ
ຮະຫວ່າງສົງຄຣານເວົາມ ຈາກເນື່ອກັ້ນທີ່ປະເທດນີ້
ອ່າຍຸກນ່ອຍ່າງຮ່ວມເຢັນເປັນສຸຂົນໃນສົມຍື່ນປົກກະປະ

เกทกัมพูชาโดยคำนิมนโนบายเป็นกลาง แล้วเมื่อเวลา
อันจะเข้าแทรกแซงในคินแคนแห่งนี้ กลับทำให้
คินแคนที่อุ่นสมบูรณ์และประชาชนอยู่อาศัยกันอย่าง
สงบสุข กลับกลายเป็นคินแคนแห่งสังคมคังหนังสือ
ฉบับนี้ที่ได้เบิกเผยแพร่ให้เห็นถึงสภาพความไม่ตราย
ทางรุณที่เกิดขึ้นภายในประเทศกัมพูชาที่ทำให้ประชาชน
ชาวกัมพูชาประสบภาวะหิรรกรรมอย่างหนักหน่วง
ตลอดมาจนกระทั่งทุกวันนี้

ส่วนก้อยของหนังสือเล่มนี้มีอยู่บ้างในบทที่สอง
ในด้านการกล่าวถึงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน
กัมพูชาซึ่งผู้เขียนยังไม่มีความเข้าใจดีพอ โดยเฉพาะ
เป็นการมองชาวເອເຈີໃນสายตาของฝร້ງที่ยังไม่วິ

ความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของชาวເອເຈີ นอกจานนี้
การกล่าวถึงประวัติศาสตร์ของประเทศกัมพูชาถือว่าไม่
สมบูรณ์เท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องจากผู้เขียนเพียงแต่หอบ
ยกเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์บางตอนของกัมพูชามา
กล่าวให้เห็นอย่างสั้น ๆ และไม่มีความท่อเนื่องกัน

อย่างไรก็ต้ เนื้อหาส่วนมากของหนังสือเล่มนี้ลอกคลอดทั้ง
การดำเนินเรื่องที่เร้าใจอย่างแล้ว นับว่าผู้เขียนเป็นผู้ที่มี
ความสามารถในการเขียนทั้ดและเป็นผลงานที่มีคุณค่าท่อ
ผู้อ่านอย่างยิ่ง.

สำรับ เข้อชัวติ

คณะกรรมการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์